

**VIDEN
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Socialstyrelsen

Tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området

18 kommuners erfaringer og 8 konkrete eksempler

Af chefanalytiker Katrine Iversen

Tidligere forebyggende indsats – kommunernes erfaringer

Mange danske kommuner har de senere år arbejdet på en omlægning til en tidligere forebyggende indsats for børn og unge i udsatte positioner. Den faglige ambition med den tidligere forebyggende indsats er blandt andet at kunne sætte ind, så snart et barn eller en ung udviser tegn på mistrovel. Dermed kan man forebygge, at udfordringerne vokser og måske ender med en anbringelse, der griber dybt ind i barnets eller den unges liv.

Socialstyrelsen har bedt VIVE udarbejde et inspirationskatalog med eksempler på, hvordan kommuner arbejder med tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området. Kataloget er blevet til i forlængelse af VIVEs rapport, *Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området – Erfaringsopsamling*.

Her har vi samlet erfaringer fra 18 kommuners arbejde med at omlægge til en tidligere forebyggende indsats.

VIVEs rapport viser, at det er forskelligt, hvordan kommunerne arbejder med omlægningen af indsatsen. Nogle kommuner har valgt at arbejde med udvalgte områder af omlægningen, mens andre arbejder mere bredt. Det betyder, at arbejdet med tidligere forebyggende indsats i praksis kommer forskelligt til udtryk fra kommune til kommune.

Dette inspirationskatalog beskriver otte konkrete eksempler på, hvordan og på hvilke områder forskellige kommuner arbejder. Eksemplerne er ikke dækkende for omlægningen til en tidligere forebyggende indsats, men skal betragtes som punktnedslag i kommuners arbejde mod en tidligere forebyg-

gende indsats. Ideen er at synliggøre og sprede erfaringerne, så de kan være med til at skabe en endnu bedre fælles indsats for udsatte børn og unge og deres familier. Målet er, at flere børn og unge får gode betingelser for deres opvækst og oplever den trivsel, sundhed og læring, der skal til for at have et godt børneliv og senere også at klare sig godt i voksenlivet.

Tak til de kommunale forvaltninger, ledere og medarbejdere, der har stillet op til interview og casebesøg og bidraget med inspiration til kataloget.

Det er vores håb, at kataloget kan inspirere flere kommuner til at arbejde med tidligere forebyggende indsats for børn og unge.

Med ønsket om god læselyst.

Indhold

- 4** Konceptet for omlægning til en tidligere forebyggende indsats
- 6** Kommunernes arbejde med omlægningen er komplekst
- 8** Otte eksempler på tiltag i det tidligere forebyggende arbejde
- 11** Tidligere forebyggende indsats på myndhedsområdet
- 12** Hyppig opfølgning og tæt kontakt gør det muligt at reagere hurtigt
Herning Kommune
- 18** Flere teamledere understøtter sagsbehandlingen
Silkeborg Kommune
- 23** Tidligere forebyggende indsats på udførerområdet
- 24** Alle § 11-forløb efter serviceloven er samlet ét sted
Aabenraa Kommune
- 30** Intensiv hjemmebaseret indsats manglede i tilbudsviften
Favrskov Kommune
- 37** Tidligere forebyggende indsats på almenområdet
- 38** Medarbejderne fik ejerskab til den tidlige opsporing
Egedal Kommune
- 44** Lokalt styrede tværfaglige teams styrker den tidlige indsats
Assens Kommune
- 51** Tværfagligt samarbejde og koordinering i den tidligere forebyggende indsats
- 52** Fælles udvikling af kompetencer styrker tværfagligt samarbejde
Aalborg Kommune
- 58** Dialogbaseret underretning styrker samarbejdet med forældrene
Assens Kommune

'Tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området – 18 kommuners erfaringer og 8 konkrete eksempler' er udarbejdet af VIVE for Socialstyrelsen.

Forfatter: Katrine Iversen

Redaktion: Gladis Johansson og Katrine Iversen

Design: Hedda Bank

Forsidefoto: Odilon Dimier (Colourbox)

Udgiver: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, 2020

e-ISBN: 978-87-7119-758-7

Kataloget er blevet til på baggrund af VIVEs rapport 'Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området – Erfaringsopsamling'

Konceptet for omlægning til en tidligere forebyggende indsats

Socialstyrelsen har i samarbejde med Herning, Haderslev og Hvidovre Kommuner udarbejdet et fagligt koncept, som beskriver de centrale elementer i den kommunale omlægning til en tidligere forebyggende indsats for børn og unge i udsatte positioner. Det faglige koncept er beskrevet i *Strategisk ramme & Faglig retning – omlægning til en tidligere forebyggende indsats*, som kan findes på Socialstyrelsens hjemmeside.

Det faglige koncept har dannet udgangspunkt for arbejdet med omlægningen til en tidligere forebyggende indsats i 18 kommuner, som VIVE har samlet erfaringer fra i rapporten *Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området – Erfaringsopsamling*.

Omlægningen til en tidligere forebyggende indsats er målrettet børn og unge, der er i socialt udsatte posi-

tioner eller er i risiko for at komme det. Det forebyggende sigte omfatter både de børn og unge, der har behov for eller er i risiko for at udvikle behov for særlig støtte, og deres familie og netværk.

Det faglige koncept handler om at sætte tidligere ind med kvalificerede indsatser, der understøtter barnets eller den unges udvikling og tilknytning til hverdagslivet.

Foto: Ricky John Malloy

I konceptet indgår Indsatstrappen som en grafisk illustration af, hvor indgribende indsatser og foranstaltninger er i forhold til barnet eller den unges mulighed for opretholdelse af et almindeligt hverdagsliv.

Trappen indeholder de forskellige indsatstrin. Nederste trin er helt tidlige indsatser på almenområdet, for eksempel i skolen, mens øverste trin er anbringelse uden for hjemmet. Jo længere op ad trappen man bevæger sig, jo mere indgribende er indsatsen i barnets liv.

Der skal altid sættes ind med en indsats på det trin, der matcher behov og ressourcer hos barnet, den unge eller familien ud fra en helhedsorienteret og individuel vurdering. Dette kan både være i form af forebyggende tiltag og anbringelse. Der skal være konstant

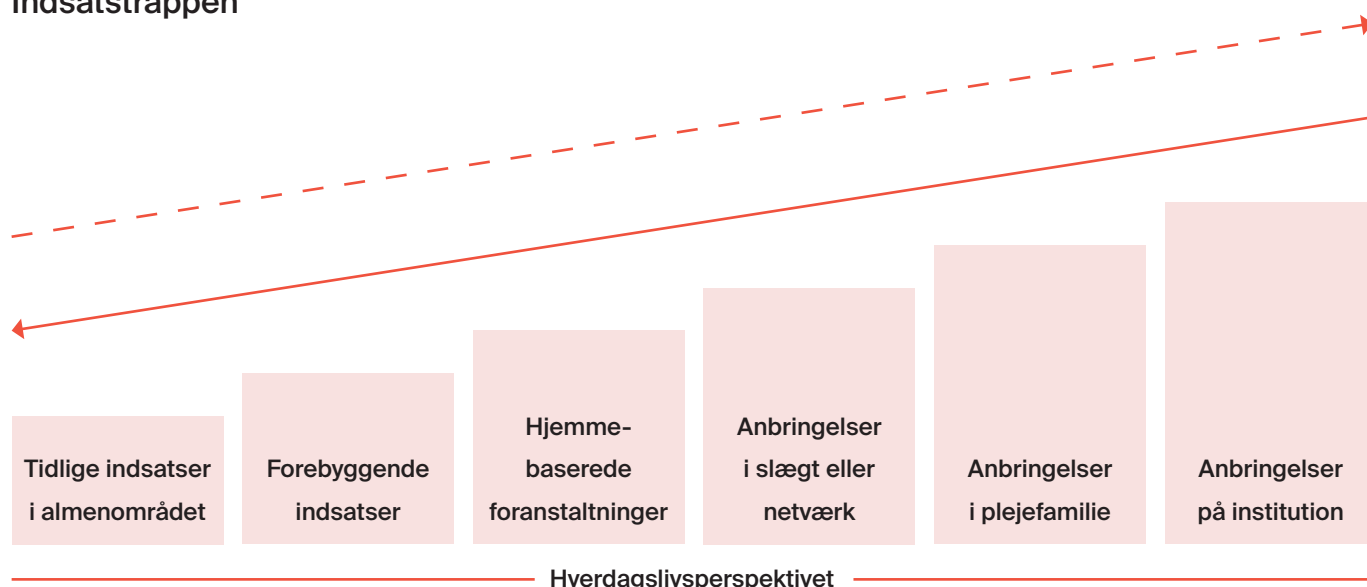
fokus på at opretholde eller skabe et så almindeligt hverdagsliv som muligt for barnet eller den unge. Det kan opnås ved at bevæge sig ned ad trappen, eller ved på ethvert trin at holde fokus

på hverdagslivet. For eksempel kan specialiserede indsatser i højere grad tilrettelægges, så de foregår i det hverdagsmiljø, som barnet skal være en del af og kunne begå sig i.

Om VIVEs rapport

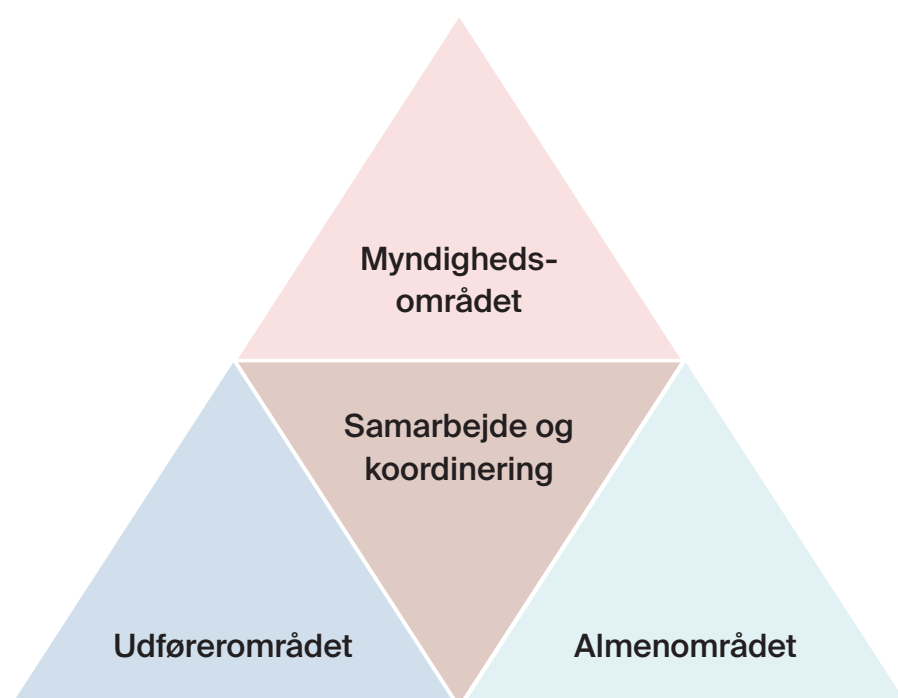
- VIVE har undersøgt 18 kommuners erfaringer med omlægning til en tidligere forebyggende indsats
- I rapporten har vi undersøgt kommunernes udvikling, oplevede resultater og udfordringer i forhold til omlægningen
- Rapporten bidrager med viden og inspiration, der kan understøtte kommunernes fremadrettede arbejde med en tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området
- Der er gennemført interview med ledere og tovholdere i 18 kommuner i august og september 2019
- Der er gennemført en nøgletalsanalyse af ti af kommunernes nøgletal på området for udsatte børn og unge fra perioden 2016-2019.

Indsatstrappen

Kilde: Strategisk ramme og Faglig retning, Socialstyrelsen, 2018

Kommunernes arbejde med omlægningen er komplekst

Kilde: Strategisk ramme & Faglig retning, Socialstyrelsen, 2018

Kommunernes arbejde med tidligere forebyggende indsats for udsatte børn og unge er komplekst. Det kan omfatte mange aktører på tværs af de tre områder: myndighedsområdet, udførerområdet og almenområdet.

Det tværfaglige samarbejde er også vigtigt i forhold til at foretage en helhedsorienteret vurdering af barnets

eller den unges og familiens behov. En systematisk tværfaglig belysning, der inddrager alle relevante faggrupper, er vigtig – både når man iværksætter tidlige forebyggende indsatser og børnefaglige undersøgelser og som kontinuerlig faktor gennem et forløb.

Myndighedsområdet er en af de centrale aktører i arbejdet med at omstille indsatsen til at være tidligere forebyg-

Skal en forebyggende indsats virke, skal den være af høj kvalitet, og den skal give mening for både barn eller ung og familien. Derfor skal alle parter være tæt og systematisk involveret i at sætte ind med en helhedsorienteret og koordineret indsats.

gende. Socialrådgivere på myndighedsområdet skal omstille sig til en forebyggende praksis ved blandt andet at sætte tidligt ind i problemudviklingen og tænke forebyggelse ind i alle led af sagsbehandlingen.

Udførerområdet er en forudsætning for, at en kommune kan sætte ind på det rette tidspunkt med den rette indsats for barnet, den unge eller fami-

lien. Her skal man have en bred vifte af indsatser og kompetencer med tilstrækkelig kapacitet, der understøtter hverdagslivets rammer og barnets eller den unges udvikling.

Almenområdet har en vigtig rolle i at understøtte og fastholde hverdagslivet for børn og unge i udsatte positioner. Området omfatter sundhedsplejen, dagtilbud, tandplejen, skoler, fritidsklubber, pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR), ungdommens uddannelsesvejledning (UU), SSP-samarbejdet og ungdomsuddannelserne. Størstedelen af børn og unge er tilknyttet almenområdet, og det er der, de skal trives til hverdag. Det er også fagpersonerne på almenområdet, der har kontakten til børnene og de unge i dagligdagen. Derfor skal de have kompetencerne til at genkende tidlige tegn på mistrivsel og vide, hvordan de skal reagere på dem. Derudover skal almenområdet kende til og understøtte de indsatser, som eventuelt sættes i værk over for børn og unge.

Samarbejde og koordinering er afgørende, fordi det kræver en fælles

Foto: Jean Schweitzer (Colourbox)

praksis at sætte tidligere ind med den rette indsats. Det forudsætter et tæt samspil mellem almenområdet, myndighedsområdet og udførerområdet. Skal en forebyggende indsats virke, skal den være af høj kvalitet, og den skal give mening for både barn eller ung og familien. Derfor skal alle parter være tæt og systematisk involveret i at sætte ind med en helhedsorienteret og koordineret indsats.

Otte eksempler på tiltag i det tidligere forebyggende arbejde

I dette inspirationskatalog beskriver vi otte konkrete eksempler på tiltag, som kommuner har sat i værk for at arbejde tidligt forebyggende. Eksemplerne skal betragtes som punktnedslag og er altså ikke dækkende for omlægningen til en tidligere forebyggende indsats. Eksemplerne er heller ikke evaluerede indsatser men tiltag, som den enkelte kommune oplever at have succes med.

Det er forskelligt, hvordan og på hvilke områder landets kommuner sætter ind. Derfor har vi i dette katalog valgt at beskrive to eksempler på kommuners tiltag på myndighedsområdet, to eksempler på udførerområdet, to eksempler på almenområdet og to eksempler, hvor kommuner har sat ind for at udvikle et tæt, tværfagligt samarbejde og koordinering.

Hensigten har været at beskrive eksempler på både større og mindre tiltag.

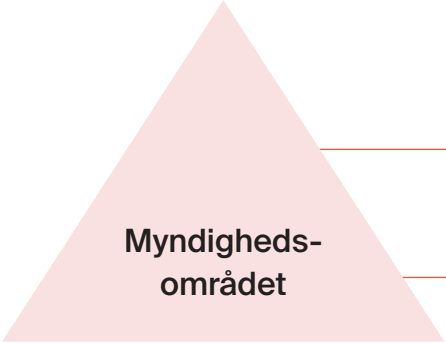

Foto: Cathrine Ermann

Om inspirationskataloget

- Inspirationskataloget er blevet til i forlængelse af VIVEs rapport *Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og ungeområdet – Erfaringsopsamling*
- Kataloget bygger derudover på en lang række interview med direktører, kommunale chefer, projektledere, faglige ledere og udvalgte medarbejdere fra forskellige involverede faggrupper
- Kataloget indeholder otte konkrete eksempler på, hvordan kommuner arbejder med omlægningen til tidligere forebyggende indsatser. Eksemplerne er alene beskrevet og ikke evalueret
- Herning, Aabenraa, Aalborg, Favrskov, Silkeborg, Assens og Egedal Kommuner har bidraget med erfaringer til kataloget.

I figuren viser vi, hvilket område hvert enkelt af de otte eksempler knytter sig til.

Myndigheds- området

Hyppig opfølgning i sagerne gør det muligt at reagere hurtigt

Herning Kommune

Fleere teamledere understøtter sagsbehandlingen

Silkeborg Kommune

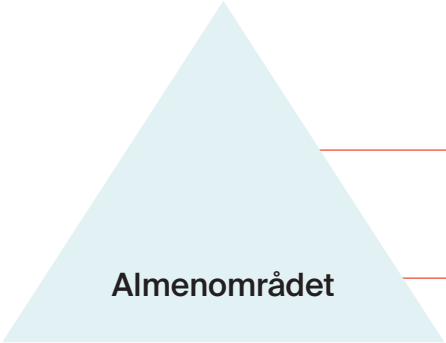
Udførerområdet

Alle § 11-forløb efter serviceloven er samlet ét sted

Aabenraa Kommune

Intensiv hjemmebaserede indsats manglede på indsatsstrappen

Favrskov Kommune

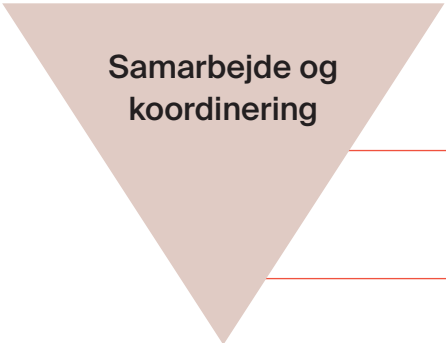
Almenområdet

Lokalt styrede forposter styrker den tidlige indsats

Assens Kommune

Medarbejderne fik ejerskab i metodevalg til den tidlige opsporing

Egedal Kommune

Samarbejde og koordinering

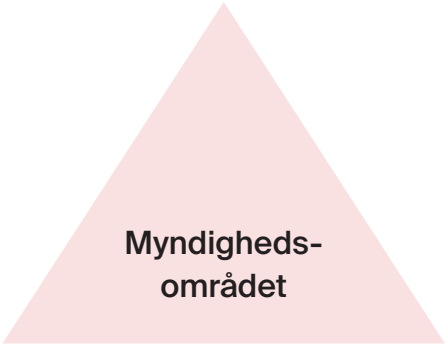
Fælles udvikling af kompetencer styrker tværfagligt samarbejde

Aalborg Kommune

Dialogbaseret underretning styrker samarbejdet med forældrene

Assens Kommune

Myndigheds-
området

Tidligere forebyggende indsats på myndighedsområdet

Myndighedsområdet er en af de centrale aktører i det tidligere forebyggende arbejde.

I Socialstyrelsens faglige koncept indgår seks centrale elementer for myndighedsområdets omstilling:

- Tidlig indgang i sager og potentielle sager
- Systematik, tæt kontakt med familierne og hyppig opfølgning i sagerne
- Vidensbaserede valg af indsatser og tilrettelæggelse af fleksible løsninger
- Det rette match mellem barnets, den unges eller familiens udfordringer og indsats
- Tværfaglig belysning af sagerne
- Tæt faglig ledelse og sparring.

Hele beskrivelsen af det faglige koncept kan læses på Socialstyrelsens hjemmeside.

VIVES undersøgelse af de 18 kommuners omlægning til en tidligere forebyggende indsats på myndighedsområdet bekræfter, at:

- en tættere opfølgning i sagerne giver rådgiverne et bedre kendskab til børnene og de unge. Det giver bedre mulighed for at følge deres udvikling og tilpasse indsatsen løbende.
- de faglige ledere er vigtige for, hvordan medarbejderne fører omlægningen ud i praksis. Derfor er det vigtigt, at den faglige ledelse er tæt på myndighedsrådgiverne i omlægningsprocessen.

I inspirationskataloget har vi valgt at beskrive to eksempler fra myndighedsområdet. Det ene er Herning Kommunes arbejde med hyppig opfølgning på sagerne. Det andet er Silkeborg Kommunes tilrettelæggelse af den faglige ledelse som et led i omlægningen til en tidligere forebyggende indsats.

Foto: Ricky John Malloy

Herning Kommune

Hyppig opfølgning og tæt kontakt gør det muligt at reagere hurtigt

I Herning Kommune har vi interviewet ledere og medarbejdere, der arbejder med hyppig opfølgning

Herning Kommune arbejder målrettet med hyppig opfølgning og tæt kontakt med børn, unge og familier. Erfaringen er, at rådgiverne er kommet tættere på børnene. Det gør det muligt at reagere hurtigt og tilpasse indsatsen, hvis der er udvikling i familiens eller barnets udfordringer.

Hyppig opfølgning og tæt kontakt

Den formelle hyppige opfølgning består af en opfølgning på barnets handleplan, hvor barnet eller den unge og alle relevante parter er inddraget. Formålet med opfølgningen er at følge op på konkrete mål og udvikling og at tage stilling til, hvorvidt indsatsen eller foranstaltningen skal fortsætte, justeres eller afsluttes.

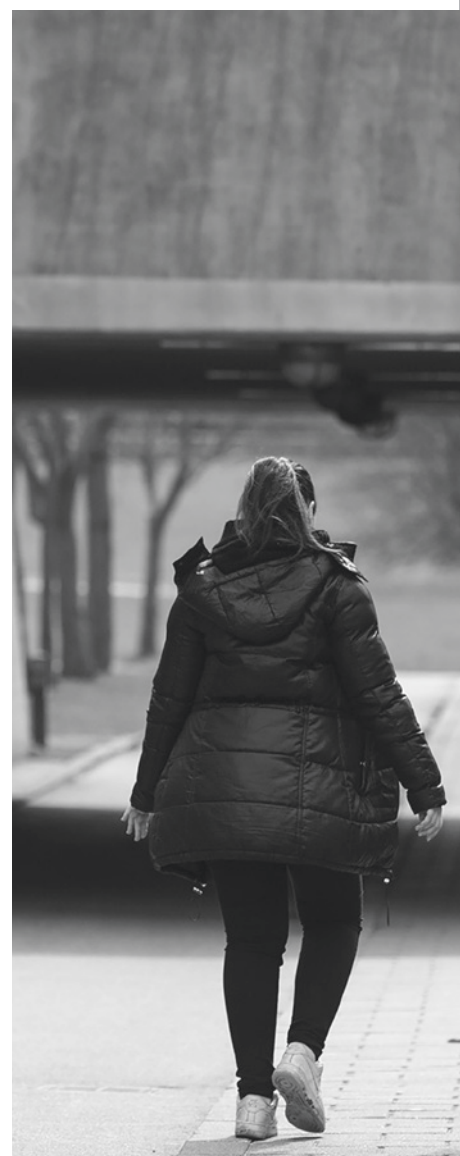
Den uformelle tætte kontakt er en kontakt mellem rådgiveren og barnet eller den unge og familien, der ligger ud over de formelle opfølgninger. Den gør, at rådgiveren løbende har føling med behovet for at følge op og eventuelt kan hjælpe barnet og familien videre

til andre fagfolk, der kan besvare eller afhjælpe løbende spørgsmål og udfordringer.

Rådgiveren vurderer fra sag til sag, hvor hyppigt der skal følges op. Vurderingen sker på baggrund af sagens karakter og tyngde, hvilke udfordringer der er i spil, og den uformelle tætte kontakt mellem rådgiveren og barnet eller den unge og familien. Vurderingen kvalificeres i sparring med kolleger eller teamleder.

Hyppig opfølgning kræver færre sager

Herning Kommune tilstræber, at hver rådgiver har omkring 25 sager og højst 30 børnesager, inklusive børnehandicapsager. I dag har de cirka 35 sager hver, hvor de tidligere kunne have 65. I Herning er sagstallet løbende et opmærksomhedspunkt, og det kan til tider være vanskeligt at sikre et passende sagstal. Det nuværende antal sager gør det muligt at følge hyppigt op og have tæt kontakt med børnene, de unge og familierne.

Systematik, tæt kontakt med familierne og hyppig opfølgning i sagerne

Det siger Socialstyrelsens faglige koncept

Systematik i sagsbehandlingen sikrer, at alle sager følges tæt, så der kan tages fat om problemerne, før de eskaleres. Ved at komme tidligt ind i sagerne er det muligt for socialrådgiverne at arbejde struktureret med forebyggelse og være på forkant, så det ikke er problemniveauet i sagerne, der er styrende for arbejdsgangen.

En hyppig opfølgning på sager giver myndighedsrådgiveren en tættere kontakt og et bedre kendskab til barnet og familien. Det gør det muligt løbende at justere indsatsen og sikre et match mellem de udfordringer, barnet og familien har, og den indsats, man sætter i værk.

Det viser VIVEs undersøgelse i 18 kommuner

Størstedelen af kommunerne har arbejdet med at sikre systematik, tæt kontakt og hyppig opfølgning i sagerne. Det har de blandt andet gjort ved at opnormere antallet af myndighedsrådgivere, så rådgiverne har færre sager og dermed kan komme tættere på børnene, de unge og familierne. Eller de har gjort det ved at udarbejde retningslinjer og beskrivelser af arbejdsgangen i forbindelse med opfølgningen og den tætte kontakt. For en del kommuner har en styrket opsporing dog ført til en stigning i det samlede sagstal, der har gjort det vanskeligt at holde sagstallet nede for den enkelte myndighedsrådgiver. For nogle kommuner har dette betydet, at det endnu ikke er lykkedes at sikre en så hyppig opfølgning og tæt kontakt som ønsket.

Foto: Ole Bo Jensen

Der kan også være kontakt i den mellemliggende periode mellem opfølgningerne, hvis der er brug for det. Det handler om at få ført den tætte dialog og få tydeliggjort, når der er tale om en formel opfølgning.

Leder, Herning Kommune

Fra regler til rutiner

Herning Kommune indførte en række interne procesregler for den formelle opfølgning, da man gik i gang med omlægningen til en tidligere forebyggende indsats. Der var specifikke regler for den formelle opfølgning, hvis man satte udvalgte indsatser i værk eller brugte udvalgte paragraffer. Ved ny-anbringelser var der for eksempel krav om formelt at følge op hver sjette uge i hele det første år af anbringelsen. I dag er de interne regler afskaffet, fordi praksis for den formelle hyppige opfølgning er indlejret som en rutine. Det, der tidligere var en regel, er altså blevet en faglig standard. Det er kommunens klare vurdering, at reglerne var nødvendige for at understøtte implementeringen af det nye tanksæt og den formelle hyppige opfølgning.

I Herning følger rådgiverne nu formelt op på alle sager minimum hver tredje måned. Og der kan følges op hyppigere, hvis rådgiveren vurderer, at det er hensigtsmæssigt i en konkret sag. Herning Kommune vurderer i øjeblikket, om den formelle opfølgning skal ændres fra minimum hver tredje til minimum hver fjerde måned. Det kunne frigøre ressourcer til de børn,

unge og familier, hvor der er behov for endnu hyppigere opfølgning og tættere kontakt.

Fælles socialfaglige refleksioner

Teamlederen gennemgår fire gange om året sagerne med den enkelte råd-

Opfølgning på handleplan

Den formelle hyppige opfølgning tager udgangspunkt i de mål, der er opstillet i handleplanen for det enkelte barn, unge eller familie. Handleplanen er et vigtigt samarbejdsredskab i en tidligere forebyggende praksis. Den angiver det overordnede formål med indsatsen og sætter dermed retningen for de indsatser, der skal sættes i værk. I den formelle opfølgning vurderer rådgiveren, om der er fremskridt hos barnet, den unge eller familien i forhold til de mål, man har opstillet, og om indsatsen er den rette eller skal justeres. Den lovpligtige opfølgning skal ske efter behov, dog mindst hver sjette måned.

Læs mere om tæt kontakt og hyppig opfølgning på Socialstyrelsens hjemmeside.

Foto: Ricky John Melloy

giver. Det sker blandt andet for at vurdere, hvor hyppigt der er behov for at følge op og have kontakt til børnene, de unge og familierne, og hvilken form for opfølgning og kontakt der er brug for. Teamleder og rådgiver gør sig i fællesskab refleksioner over status på barnets, den unges eller familiens udfordringer, og hvad der kan have betydning for barnets eller den unges udvikling eller for familiens udfordringer.

Bevillingskompetence er vigtigt for at justere indsats

I Herning Kommune har man valgt, at rådgiverene har kompetence til at bevilge udvalgte forebyggende tiltag under servicelovens § 11 for hurtigt at kunne justere en indsats. Rådgiveren i Herning Kommune kan for eksempel bevilge råd og vejledning med

det samme på baggrund af en formel opfølgning. Skal der sættes mere indgribende indsatser i værk, kræver det godkendelse fra teamleder.

Socialfaglige og kommunikative kompetencer

Den hyppige opfølgning og tætte kontakt kræver stærke socialfaglige kompetencer. Rådgiveren har behov for stærke kommunikative kompetencer – uanset om det er i kommunikationen med barnet eller den unge og familien eller med fagprofessionelle. Det kræver også en stærk socialfaglig viden at kunne reagere hurtigt på udviklingen hos barnet, den unge eller familien.

Kultur og mindset for hyppig opfølgning

Regler og rutiner står ikke alene. I Herning Kommune er det oplevelsen, at

Foto: Ricky John Melloy

Man løber ikke bag efter sagerne, men kommer i stedet sideløbende ind, og løber sammen med dem. 'Brandslukning' af sager er formindsket, fordi sagerne ikke prioriterer sig selv – nu kan vi prioritere mellem sagerne.

Leder, Herning Kommune

det er vigtigt for den hyppige opfølgning og tætte kontakt, at rådgiverne har et fælles tankesæt og en fælles kultur omkring opfølgningen og kontakten til børnene, de unge og familierne.

I Herning Kommune skal man som rådgiver være villig til at lade sig kigge over skulderen og få sparring på den vurdering af behovet for opfølgning og kontakt, som man foretager på baggrund af tyngden i barnets eller den unges og familiens udfordringer. Kulturen skal

understøtte det nødvendige rum for sparring, så det er naturligt både at give og modtage sparring.

Vurderingen i Herning Kommune er, at den hyppige opfølgning og tætte kontakt skal være så fastlejret en del af arbejdskulturen i organisationen, at det automatisk er måden, man arbejder på. Det skal være normen, at der følges op så hyppigt og er så tæt en kontakt til børnene, de unge og familierne, som der er behov for.

Ledere

På lederniveau er det oplevelsen, at den tætte kontakt giver rådgiverene større kendskab til familien og familiens forhold. Ledernes oplevelse er, at den tætte kontakt bidrager til at skabe et bedre samarbejde mellem myndighedsområdet og udførerområdet, hvor udførerområdet – især i de mest komplekse sager – har fået en sparringspartner, der kender sagen og familiens forhold.

Den tætte kontakt og hyppige opfølgning bidrager ifølge lederne til at forebygge sammenbrud i anbringelserne. Og den betyder, at plejefamilierne i højere grad føler sig støttet og dermed mere trygge i, at de ikke står alene med opgaven.

Medarbejdere

Medarbejderne oplever at kunne følge med i udviklingen hos børnene, de unge og familierne – i stedet for "at løbe efter sagerne". Rådgivernes kendskab til familierne bliver dybere, og familierne skal derfor ikke gentage deres historie til hvert møde med myndighedsrådgiveren. Det skaber et bedre samarbejde med familierne. Fordi rådgiverne når at lære familierne bedre at kende, så oplever de selv, at de ser og hører familierne på en anden måde, og at det gør familierne mere trygge i kontakten med rådgiverne.

Silkeborg Kommune

Flere teamledere understøtter sagsbehandlingen

I Silkeborg Kommune har vi interviewet ledere og medarbejdere på myndighedsområdet

Silkeborg har man haft succes med at øge antallet af teamledere i myndighedsafdelingen. Det har givet rådgiverne mere og bedre sparring omkring deres sager. Og dermed bliver der kortere vej fra bekymring til handling.

Tæt faglig ledelse skal sikre kvaliteten

Baggrunden for at ansætte flere teamledere var Silkeborg Kommunes ønske om at sikre fremdrift i sagerne. I den forbindelse indførte man princippet om tæt faglig ledelse. Tidligere oplevede rådgiverne nemlig ikke, at lederne var tæt nok på sagerne til at kunne sætte retning og give den nødvendige faglige sparring. Målet med den tætte faglige ledelse var at sikre en kortere vej fra bekymring til handling. Det skulle blandt andet ske ved at sikre fremdrift i sagerne, sikre overholdelse af tidsfrister og ved at styrke fagligheden, så man kunne reagere hurtigere, hvis barnets eller familiens behov ændrer sig.

Tæt faglig ledelse involverer alle ledelsesniveauer

Arbejdet med tæt faglig ledelse i kommunen omfatter ledere på alle niveauer på det specialiserede socialområde

Foto: Ricky John Mølleby

– eksempelvis myndighedsleder, teamledere på myndighedsområdet og ledere af udførerområdet. Men især teamlederne, som er myndighedsrådgivernes nærmeste personaleleder, er centrale for den faglige sparring med rådgiverne i de enkelte sager. Ved at følge sagerne tæt kan teamlederne løbende være i dialog med rådgiverne om, hvorvidt man kan bevæge sig ned ad indsatsstappen i de konkrete sager. Eller om man kan kombinere indsatser fra flere trin på indsatsstappen og på den måde understøtte udviklingen hos børnene eller de unge – blandt andet ved at styrke dem i deres hverdagsliv.

Opnormering af teamledere sikrer faglig sparring

Antallet af teamledere i Silkeborg Kommune er øget fra to til fem. Hver leder har typisk otte myndighedsrådgivere under sig. Princippet om tæt faglig ledelse skal sikre en bedre og mere kontinuerlig sparring fra teamleder til rådgivere. Det samme skal systematisk sagsgennemgang, ledelsestilsyn og ugentlige teammøder. Ambitionen er at undgå, at ledelsen bliver flaskehals for rådgivernes arbejde med børnene, de unge og familierne i forbindelse med beslutninger om bevillinger.

Tæt faglig ledelse og sparring

Det siger Socialstyrelsens faglige koncept

Erfaringerne viser, at omlægningen og den nye måde at arbejde på medfører et øget behov for faglig sparring fra den faglige ledelse. Faglige ledere er forandringsagenter, som skal understøtte, at det forebyggende mindset omsættes til praksis. De faglige ledere skal derfor have et indgående kendskab til det forebyggende mindset og indsatsstappetænkningen. Nærværende og indsigtfuld faglig ledelse er afgørende for, at der arbejdes systematisk med kerneopgaven efter faglige retningslinjer.

Det viser VIVEs undersøgelse af 18 kommuner

Kun få af de 18 kommuner i VIVEs undersøgelse nævner i interviewundersøgelsen, at de har arbejdet med tæt faglig ledelse og sparring som et led i omlægningen til en tidligere forebyggende indsats. Undersøgelsen viser, at det er hensigtsmæssigt, når de faglige ledere er så tæt på medarbejderne, at de kan være på forkant med deres udfordringer.

VIVEs undersøgelse viser, at omlægningen til tidligere forebyggende indsats ofte kræver, at man tilrettelægger arbejdet på nye måder. Erfaringen i kommunerne er, at det er vigtigt, at den faglige ledelse koordinerer og kontinuerligt sikrer, at der er en fælles faglig retning, når der indføres nye arbejds gange og arbejdsprocesser.

Faglig sparring på flere niveauer

Sagsgennemgangen sker hver tredje måned på teammøder i de enkelte teams, som drøfter hele sagsstammen og i fællesskab gennemgår de enkelte sager.

Ledelsestilsynet afholdes en gang om måneden, hvor teamleder drøfter fire tilfældigt udvalgte sager med den enkelte rådgiver. Her ser man på, om alt

i sagerne er, som det skal være – blandt andet om der er positiv udvikling hos barnet, den unge og familien i forhold til målene i handleplanen, og om indsatsen fortsat er den rette.

På de ugentlige teammøder drøfter man aktuelle sager og tilrettelægger i fællesskab sagsforløb for at sikre, at tidsfrister og processer omkring eksempelvis opfølgning bliver over-

holdt. Her drøfter man også bevillinger, individuel udvikling og teamudvikling i forhold til at have den nødvendige faglighed og kompetencer.

Fælles for sagsgennemgang, ledelses-tilsyn og teammøder er, at teamleder og rådgivere får mulighed for at drøfte komplekse sager og udveksle erfaringer på tværs af sagerne. I akutte sager, som ikke kan vente til næste møde, sørger teamlederen og den øvrige ledelse for at yde faglig støtte og sparre med den rådgiver, der har sagen.

Øget tilgængelighed

Alle teamledere og myndighedsleder sidder i samme lokale. Det øger tilgængeligheden og fleksibiliteten i arbejdsgangen, da rådgiverne kan opsøge sparring hos andre teamledere end deres egen, hvis der er behov for det. Det betyder også, at teamlederne kontinuerligt kan sparre med hinanden. Det er også med til at kvalificere beslutningerne og sikre fælles retning.

Bevillingskompetence er vigtig

I Silkeborg Kommune har man vurderet, at en høj bevillingskompetence er central for at understøtte en kortere vej

fra bekymring til handling. Det betyder, at rådgiverne selv kan træffe afgørelser i forhold til tidligere forebyggende indsatser. De kan også selv træffe afgørelser om iværksættelse af børnefaglige undersøgelser. Når rådgiverne ikke skal have godkendt en bevilling hos teamlederen, kan de umiddelbart iværksætte en indsats eller handling, hvis de har en bekymring for trivslen hos et barn eller en ung eller for udviklingen i en familie.

Vi er ikke hele tiden lidt på bagkant. Vi prøver hele tiden at sige, hvilket spor skal der være i denne her sag? Så vi er fagligt meget tættere på og forsøger at kvalificere fagligheden.

Leder, Silkeborg Kommune

Foto: Ricky John Malloy

Ledere

Teamlederne oplever, at der er kommet større flow i sagerne. Det skyldes, at rådgivere hyppigere sparrer og drøfter sager med teamlederne og dermed hurtigere får løst eventuelle problemer i sagerne.

Teamlederne oplever også, at den tætte faglige ledelse har styrket deres kendskab til de konkrete sager, og det har bidraget til en dialog og en tættere relation med mellemliderne på almenområdet. Almenområdet ved, hvem de skal kontakte, hvis de har en bekymring for et barn, en ung eller en familie. Det betyder også, at man som teamleder bedre kan understøtte medarbejderne i det tværfaglige samarbejde.

Medarbejdere

Rådgiverne oplever at have fået en mere tilgængelig leder, som har tid til at drøfte de enkelte sager og til at undersøge udfordringer i konkrete sager med det samme. Derudover oplever rådgiverne, at de får hurtigt svar på bevillinger, og at de derfor til glæde for borgerne kan handle hurtigere på opståede behov hos barnet, den unge eller familien.

Medarbejderne føler sig bedre klædt på til at arbejde med børnene, de unge og familierne. De oplever, at både sagsgennemgang, ledelsestilsyn og de ugentlige teammøder bidrager til fælles retning i arbejdsgange og mødestrukturer – og at det understøtter en mere ensartet systematik på tværs af de forskellige teams.

Støtten fra og drøftelserne med teamlederne betyder desuden, at medarbejderne føler sig bedre rustet til at arbejde tværfagligt.

Udførerområdet

Tidligere forebyggende indsats på udførerområdet

Udførerområdet er centralt for omlægningen til en tidligere forebyggende indsats, da det er afgørende, at man kan sætte ind i rette tid med den rette indsats over for barnet eller den unge og familien. For at det kan ske, er det nødvendigt at have en bred vifte af indsatser og kompetencer, som kan skabe progression hos børnene, de unge og familierne. Viden og erfaringer viser, at seks elementer på udførerområdet kan være vigtige at arbejde med, når man omlægger til tidligere forebyggende indsats:

- Udvikling af tidligere forebyggende indsatser
- Systematik og overblik over indsatser og kompetencer
- Fleksible indsatser og brug af kompetencer
- Øget brug af anbringelse i slægt, netværk og plejefamilier
- Understøttelse af hverdagslivet hos børn anbragt på institution
- Kontinuerlig vurdering af progression i udvikling i forhold til formålet med indsatsen.

Man kan læse mere om strategisk ramme og faglig retning for omlægningen på Socialstyrelsens hjemmeside.

VIVEs undersøgelse af de 18 kommuners omlægning til en tidligere forebyggende indsats viser blandt andet, at:

- en del kommuner fortsat oplever, at mangle indsatser til konkrete målgrupper, selvom de har arbejdet med at udvikle tidligere forebyggende indsatser.
- det fælles arbejde med indsats-trappen og et systematisk overblik over tilbud er vigtigt og understøtter det tværfaglige samarbejde.

I inspirationskataloget beskriver vi derfor et eksempel på, hvordan Aabenraa Kommune, som et led i omlægningen til en tidligere forebyggende indsats, har arbejdet med at samle de forebyggende indsatser i én enhed, der orienterer sig mod almenområdet. Vi beskriver også et eksempel på, hvordan Favrskov Kommune arbejder med intensive hjemmebaserede indsatser.

Foto: Ricky John Malloy

Aabenraa Kommune

Alle § 11-forløb efter serviceloven er samlet ét sted

I Aabenraa Kommune har vi interviewet ledere og medarbejdere på både det specialiserede socialområde og på almenområdet

Aabenraa Kommune har man oprettet enheden Tidlig Forebyggelse, hvor man har samlet alle forløb efter servicelovens forebyggelsesparagraf § 11 på børn og unge-området. Kommunens ambition var at styrke fokus på børnenes og de unges hverdagsliv og at flytte de forebyggende indsatser tættere på almenområdet.

Ønske om en tydeligere indgang for almenområdet

Inden den nye enhed blev etableret, var kommunens forebyggende indsatser spredt ud på forskellige enheder i forvaltningen – blandt andet myndighedsområdet, handicapområdet og Familie- og Ungecenteret. Almenområdet oplevede at vente længe på svar på deres henvendelser og på at få den rette hjælp. På almenområdet var man også ofte i tvivl om, hvor man skulle henvende sig.

Tidligere forebyggende indsatser skulle kobles til hverdagslivet

Aabenraa Kommune havde også et ønske om at styrke koblingen mellem de tidligere forebyggende indsatser og børnenes og de unges hverdagsliv. Kommunen vurderede, at en forudsætning for den kobling var at samle de forebyggende indsatser i én enhed adskilt fra myndighedsområdet. Enheden Tidlig Forebyggelse blev etableret

i 2017 og samlede både organisatorisk og fysisk de udførende medarbejdere på området for servicelovens § 11 i en selvstændig enhed. Formålet var at målrette og fokusere det tidligere forebyggende arbejde, så man hurtigere, smidigere og mere fleksibelt kunne støtte familier med behov – og samtidig have fokus på børnenes og de unges hverdagsliv i skoler og dagtilbud.

Vi ville gerne have fokus på barnets hverdagsliv, og vi havde en ambition om, at vi gerne ville have forebyggelse længere ud i almenområdet.

Leder, Aabenraa Kommune

Foto: Ricky John Malloy

Udvikling af tidligere forebyggende indsatser

Det siger Socialstyrelsens faglige koncept

Udvikling af tidligere forebyggende indsatser understøtter, at der findes egnede tilbud til alle børn og unge, som man opsporer tegn på mistrivsel hos, og som har behov for en forebyggende indsats. Det er erfaringen, at det er nødvendigt med et systematisk overblik over indsatser og kompetencer for at kunne iværksætte den rette indsats.

Ambitionen om i stigende grad at opspore tidligere og iværksætte forebyggende indsatser forudsætter, at den kommunale tilbudsvifte er dækkende på alle trin af indsatsrampen. I takt med at børn og unge i udsatte positioner opspores tidligere, skal det tillige sikres, at der kan iværksættes tidlige forebyggende indsatser, som matcher målgrupper og problematikker.

Det viser VIVEs undersøgelse af 18 kommuner

I flere kommuner har man gennemført et generelt eftersyn af tilbudsviften, herunder arbejdet med at afdække eventuelle mangler på indsatser i relation til indsatsrampen – dette for at sikre en dækkende tilbudsvifte på alle indsatsrampens trin. Erfaringen i kommunerne er, at arbejdet med indsatsrampen har været vigtigt i for hold til det tværgående samarbejde, da oplevelsen er, at det kan være vanskeligt at tale sammen på tværs i kommunen, hvis medarbejdere og ledere ikke ved, hvilke indsatser der egentlig tilbydes i kommunen. Indsatsrampen er i flere kommuner tænkt helt ind i almenområdet for at understøtte det samlede kommunale overblik over mulige indsatser til børn og unge i mistrivsel.

Vi er på besøg i familiernes liv. Det er dem, der skal klædes på til at håndtere udfordringerne, for det er dem, der skal øve det med børnene.

Medarbejder, Aabenraa Kommune

Målgruppen er familier med børn op til 18 år med afgrænsede problematikker

Målgruppen for enheden Tidlig Forebyggelse er alle familier med børn op til 18 år, som selv er motiverede for at arbejde med deres udfordring, og som er inden for målgruppen for forebyggende foranstaltninger efter servicelovens § 11. Der skal således være tale om en afgrænset problematik eller udfordring omkring et barn, en ung

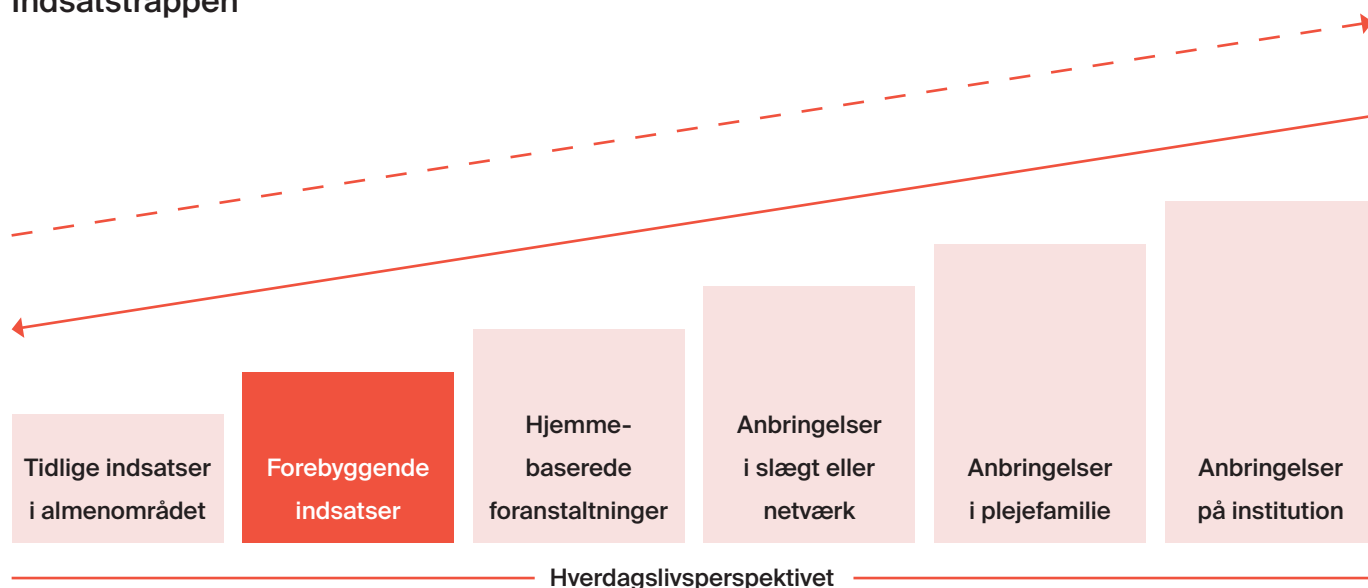
eller en familie, som man vurderer, at man kan løse med en forebyggende indsats. Det kan for eksempel være netværksgrupper, samtalegrupper, andre gruppeforløb eller individuel rådgivning og vejledning.

Medarbejderne arbejder tæt på børnene, de unge og familierne

Tidlig Forebyggelse består af en institutionsleder og 20 medarbejdere, som blandt andet omfatter socialrådgivere,

specialpædagoger, ergoterapeuter og psykologer. Medarbejderne skal både have kompetencer til og ønske om at arbejde tæt på børnene, de unge og familierne – og acceptere en fleksibel arbejdstid, så de kan mødes med en familie, når det passer den. Medarbejderne arbejder med 6 til 12 familier ad gangen. Antallet afhænger af, hvor mange af de gruppeforløb, Tidlig Forebyggelse tilbyder, den enkelte medarbejder sideløbende har ansvaret for.

Indsatstrappen

Kilde: Strategisk ramme og Faglig retning, Socialstyrelsen, 2018

Tæt samarbejde med almenområdet

Medarbejderne i enheden Tidlig Forebyggelse har et tæt samarbejde med medarbejdere i dagtilbud og skoler om den tidlige opsporing og de forebyggende indsatser. Samarbejdet handler også om at afstemme forventningerne og arbejdet med den forebyggende indsats med dagtilbuddene og skolerne i forhold til konkrete børn og unge. Tidlig Forebyggelse har et særligt tæt samarbejde med sundhedsplejen, da forløb som Klar til barn og De Utrolige År afholdes i samarbejde med sundhedsplejen.

Derudover foregår der på ledelsesniveau en tæt koordinering med PPR, hvor man løbende afklarer samarbejdsflader og sikrer, at børnene, de unge og familierne får hjælp det rette sted. Det sker, fordi PPR og Tidlig Forebyggelse arbejder med nogle af de samme målgrupper.

Alle kan henvende sig direkte til Tidlig Forebyggelse

Borgere kan selv henvende sig og benytte den åbne og anonyme rådgivning i Tidlig Forebyggelse. Skoler,

Eksempler på indsatser i enheden Tidlig Forebyggelse

Gruppeforløb

- Børnegruppe for børn med psykisk syge forældre
- Klar til barn for sårbare mødre
- De Utrolige År-forløb
- Forstå din teenager.

Individuelle forløb

- Guide til struktur omkring familielivet
- Redskaber til forældre til børn med ADHD, autismespektrumforstyrrelser eller lignende vanskeligheder.

dagtilbud og sundhedspleje kan kontakte enheden i samarbejde med familierne. Sagsbehandlere i Modtagelsesenheden kan visitere borgere til Tidlig Forebyggelse, både når borgerne selv henvender sig, og når der bliver underrettet om et barn eller en ung, hvor en forebyggende indsats vurderes relevant, og problematikken er afgrænset. Tilbuddet om rådgivning er frivilligt, og der bliver ikke oprettet en sag om barnet, den unge eller familien.

Hurtig vurdering af, om borgeren er i målgruppen

Lederen af Tidlig Forebyggelse foretager en faglig vurdering af alle nye henvendelser og sager en gang om ugen og afgør, om børnene, de unge eller familierne er inden for målgruppen for en forebyggende indsats efter servicelovens § 11. I tilfælde, hvor det vurderes, at der ikke er tale om en afgrænset

problematik, der kan håndteres af en forebyggende indsats, sendes sagen videre til myndighedsafdelingen.

En gang om ugen fordeler lederen og medarbejderne nye familier imellem sig. Det sker på baggrund af en fælles faglig vurdering af, hvilke konkrete kompetencer der er behov for i relation til de enkelte familiers problematikker. Samme dag eller hurtigst muligt kontakter medarbejderen familien for at aftale et opstartsmøde, hvor man i fællesskab opstiller en række mål for indsatsen. Som udgangspunkt er et forløb afgrænset til højst 12 kontakter og indeholder 2 netværksmøder. Medarbejderne kan forlænge forløbet efter aftale med deres leder. Intensiteten i kontakten med familierne vurderes kontinuerligt, og det er således varierende, hvor ofte man i det enkelte forløb har kontakt med familien.

Familiers feedback bruges til at vurdere udvikling

I Tidlig Forebyggelse anvender man systematisk metoden Feedback Informed Treatment (FIT). Det er en metode, hvor man spørger familier og samarbejdspartnere om deres tilfredshed med og syn på både den indsats, der er givet, og relationen til medarbejderne. Medarbejderne bruger denne feedback til løbende at tage stilling til, om indsatsen er den rette for barnet, den unge eller familien, og til kollegial sparring og professionel udvikling – både af den enkelte medarbejder og den samlede enhed.

Forløbene tilrettelægges individuelt

Tidlig Forebyggelse har en fleksibel tilbudsvifte, og man tilrettelægger indsatsen individuelt i forhold til det enkelte barn, ung eller familie. Det giver mulighed for at sammensætte forløb, så de matcher barnets, den unges eller familiens konkrete behov og udfordringer. Forløbene kan inkludere både råd og vejledning samt 'lavpraktiske' tiltag i familien og i hjemmet, afhængigt af familiens udfordringer. Enheden Tidlig Forebyggelse udbyder også en række gruppeforløb både for børn og forældre. Der holdes altid kun møder *med* – og ikke *om* – familierne, og som udgangspunkt finder de altid sted i hjemmet, på skolen eller i daginstitutionen.

OBS: Vær opmærksom på betingelser for udveksling af personoplysninger og behov for samtykke fra barnets forældre.

Netværksmøder

Netværksmøder er en række processuelle møder, hvor en familie og dens faglige netværk er samlet om at styrke og understøtte det gensidige samarbejde mellem familien og netværket.

På møderne inddrages både familien og det faglige netværk i at finde løsninger, der er til gavn for familien, og som alle kan støtte. Gennem netværksmøderne får fagpersonerne mulighed for at konsultere barnet eller den unge og familien for at høre om, hvordan barnet eller den unge trives i hverdagen.

Man kan læse mere om netværksmøder på Socialstyrelsens hjemmeside.

Foto: Ricky John Molloy

Ledere

Oplevelsen hos lederne på det specialiserede område er, at Tidlig Forebyggelse understøtter den tidlige opsporing af børn og unge i udsatte positioner, fordi enheden har så tæt et samarbejde med almenområdet. Lederne oplever også, at én samlet indgang til de forebyggende indsatser gør det muligt at reagere hurtigere på henvendelser fra almenområdet eller fra familierne selv. Lederne ser en tendens til, at antallet af underretninger falder, og at Modtagelsesenheden på myndighedsområdet sidder med færre sager. Og de oplever, at det er den direkte indgang til Tidlig Forebyggelse, der gør forskellen.

Lederne på almenområdet oplever, at vejen fra bekymring til handling er blevet kortere. De ved, hvor de skal henvende sig, hvis de har en bekymring for et barn eller en ung, og oplever, at der hurtigt bliver sat en indsats i værk.

Medarbejdere

Medarbejderne oplever, at de hurtigt lærer familierne at kende, og at familierne oplever mødet med Tidlig Forebyggelse som 'ufarligt', fordi der ikke bliver oprettet en sag om familien, barnet eller den unge. Samtidig oplever medarbejderne at være så tæt på familierne, at de kan tilpasse indsatsen løbende, hvis behovene eller udfordringerne i familien ændrer sig undervejs i forløbet.

Efter at de er blevet samlet i én enhed, oplever medarbejderne, at de har bedre mulighed for at søge sparring hos kolleger, der har kompetencer inden for konkrete problemstillinger i forbindelse med arbejdet med familierne. Det giver et stærkere fælles fagligt miljø og en oplevelse af, at det udvikler de enkelte medarbejders kompetencer.

Favrskov Kommune

Intensiv hjemmebaseret indsats manglede i tilbudsviften

I Favrskov Kommune har vi interviewet ledere og medarbejdere på myndigheds- og udførerområdet

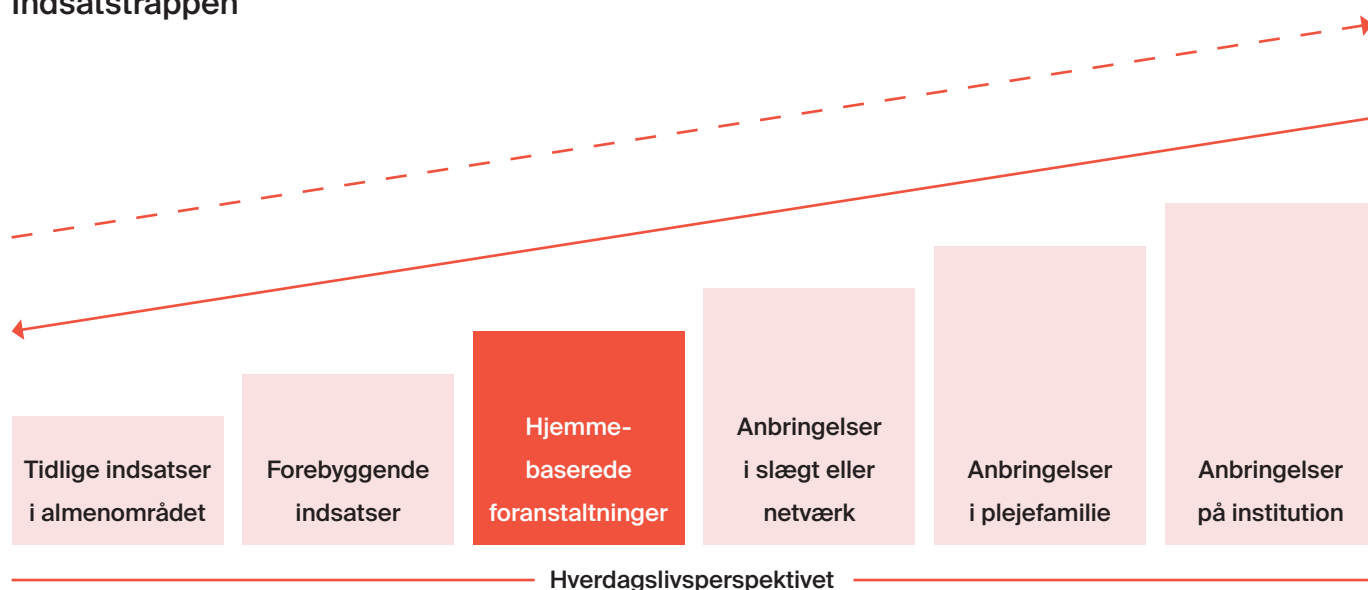
Favrskov Kommune oplevede man, at de indgribende indsatser, man satte i værk i familier med mere komplekse problemer, medførte mange timers familiebehandling i hjemmet og dyre eksterne foranstaltninger. Men de førte ikke til, at børnene fik det bedre, og de forebyggede ikke anbringelser. Derfor valgte man at udvikle en intensiv hjemmebaseret indsats til familier, hvis udfordringer var så komplekse, at man

ikke kunne løse dem med almindelig familiebehandling.

Intensiv hjemmebaseret indsats, når der er tale om alvorlig mistrivsel
Favrskov Kommune har arbejdet med intensiv hjemmebaseret indsats siden 2016. Intensiv hjemmebaseret indsats begyndte som et udviklingsprojekt, men blev i 2017 en fast ydelse i kommunens Familie- og Ungehus.

Indsatstrappen

Kilde: Strategisk ramme og Faglig retning, Socialstyrelsen, 2018

Foto: Lars Døgnbol

En tilbudsvifte, der understøtter hverdagslivet

Det siger Socialstyrelsens faglige koncept

Det er nødvendigt, at viften af tilbud har tilstrækkelig bredde og fleksibilitet til at imødekomme børnenes, de unges og familiernes forskellige behov. Der skal så tidligt som muligt sættes ind med en kvalificeret indsats, der både understøtter barnets eller den unges udvikling og aktivt understøtter tilknytningen til hverdagslivet. Dette kan for eksempel ske ved at specialiserede indsatser i højere grad tilrettelægges, så de foregår i barnets eller den unges hverdagsmiljø.

Det viser VIVEs undersøgelse af 18 kommuner

En større del af kommunerne har gennemført et arbejde med at kortlægge tilbudsviften og at justere og udvikle tidligere forebyggende indsatser. Nogle kommuner har fokuseret på de lavere trin på indsatstrappen, mens andre har fokuseret på de højere trin. Flere af de kommuner, der har arbejdet med de mere indgribende trin på trappen, har udviklet indsatser på trinnet lige før anbringelse hos slægt eller netværk i form af intensive og kompenserende indsatser i hjemmet. Andre kommuner er i gang med udvikling af lignende intensive indsatser i hjemmet, men har ikke fuldt ud implementeret dem endnu.

Formålet med den intensive hjemmebaserede indsats er at styrke den samlede familie gennem en intensiv helhedsorienteret indsats, som støtter og udvikler familien. Hensigten er at sikre barnet eller den unges trivsel og en tryk barndom og ungdom og derigennem forebygge anbringelser uden for hjemmet.

Målgruppen for den intensive hjemmebaserede indsats er de familier, hvor barnet eller børnene er anbringelses-

truede. Den intensive hjemmebaserede indsats er til børn og familier, hvor der er tale om alvorlig mistrivsel, og hvor man vurderer, at barnet eller børnene er tæt på at opfylde anbringelsesgrundlaget.

Der er igennem hele forløbet tæt kontakt mellem myndighedsrådgivere, udfører og forældre for at følge og sikre, at forældrenes udvikling og kompetencer er tilstrækkelige i forhold til barnets behov og til at sikre barnets trivsel.

Fra august 2017 til august 2018 har 11 familier været i hjemmebaseret indsats.

Stærkt team til hver familie

Teamet bag den intensive hjemmebaserede indsats i den enkelte familie består af to socialrådgivere med myndighedskompetence og fire familiebehandlere.

Ud over familiens faste socialrådgiver tilknyttes en opfølgingsrådgiver, der kun arbejder med familier i den inten-

sive hjemmebaserede indsats. Opfølgingsrådgiveren er faglig koordinator på den intensive hjemmebaserede indsats og koordinerer indsatsen med familiebehandlere. De to rådgivere samarbejder tæt om familien og skal sikre kontinuitet i sagen. De to familiebehandlere samarbejder om indsatsen i familien. Ofte vil begge familiebehandlere være sammen med familien på samme tid. Alle medarbejderne i den intensive hjemmebaserede indsats er fleksible i forhold til arbejdstid, fordi en del arbejde foregår på skæve tidspunkter.

At arbejde som familiebehandler i den intensive hjemmebaserede indsats er en kompleks opgave. Familiebehandlere skal både have specialpædagogiske kompetencer og kunne arbejde med vidensbaserede metoder i sagerne. Derudover skal familiebehandlere have evnen til at komme ud i hjemmene, skabe god kontakt og være ydmyge samtidig med, at de skal kunne guide og vejlede forældrene pædagogisk.

Vidensbaserede metoder

De medarbejdere, der arbejder med intensiv hjemmebaseret indsats,

Anvendte metoder

- **Adult Attachment Interview (AAI)** er et kvalitativt interview om forældrenes egne erfaringer med tilknytning. Det anvendes til at give forælderen indsigt i egne mønstre for at forstærke de positive mønstre og opdage og ændre uhensigtsmæssige mønstre.
- **Internal Working model of the Child (IWMC)**, hvor barnets samlede livssituation og forældrenes tilknytning til og tanker omkring barnet kortlægges.
- **Motivational Interviewing (MI)** er inspirationen til samtaler med børnene og motiverende samtaler med forældrene.
- **Marschak Interaction Method (M.I.M)** er en observation af samspil, hvor man anvender en struktureret legebaseret observationsteknik.

anvender anerkendte metoder til at afdække familiens ressourcer, problematikker og mulighed for udvikling. Metoderne er allerede kendte i kommunens Familiehus, hvor medarbejderne har været på kurser og er uddannede i metoderne. Hvert år undersøger kommunen, om familiebehandlere dækker de nødvendige kompetencer, og om der er målgrupper eller metoder, man skal blive bedre til at arbejde med.

Man arbejder i to spor samtidig

Som udgangspunkt er familierne i intensiv hjemmebaseret indsats i tre måneder, hvor man parallelt arbejder i to spor.

- I det ene spor afdækker man systematisk familiens ressourcer, problematikker og muligheder for udvikling.

- I det andet spor behandler og rådgiver man forældrene. Man giver støtte til familien, for eksempel støtte til at stabilisere de hjemlige eller familiemæssige forhold. Man arbejder også med forældrenes motivation for at indgå i behandling.

De fokuspunkter, familiebehandlere laver med forældrene undervejs i forløbet, tager udgangspunkt i resultaterne fra det afdækkende spor og er i overensstemmelse med mål i handleplanen.

Der er tre faser i indsatsen

Intensiv hjemmebaseret indsats består overordnet af tre faser. Strukturen i indsatsen er vejledende. Familiebehandlere tilrettelægger og planlægger ugerne i samarbejde med forældrene.

Fase 1: Motivationsfasen (uge 1-4)

Her arbejder man med forældrenes motivation for at indgå i forløbet, og man afdækker, hvordan forældrene selv forstår deres problematik. I slutningen af fasen holder man opfølgingsmøde med rådgivere, familiebehandlere og forældre.

Fase 2: Afdækningsfasen (uge 5-8)

Her arbejder man med at afdække familiens samspil ud fra systematiske

metoder. Derudover giver man støtte og vejledning til forældrene i forhold til familiens problematikker.

Fase 3: Afsluttende fase (uge 9-12)

Man arbejder fortsat med at støtte familien i dens samspil. Man udarbejder også en rapport, hvor man beskriver familien og barnet eller børnene. Rapporten peger på, i hvilket omfang forældrene er i stand til at tilgodese og møde barnets behov med de

ressourcer og udfordringer, barnet har. Derefter holder man et statusmøde med rådgivere, familiebehandlere og forældre.

Når alle tre faser er gennemført, skal rådgiveren tage stilling til, hvilken indsats barnet, den unge og familien har behov for fremadrettet. Det kan for eksempel være fortsat hjemmebaseret indsats, almindelig familiebehandling, aflastning eller anbringelse.

Ledere

Ledernes vurdering er, at samarbejdet mellem udfører og myndighed er væsentligt for at sikre den rette indsats til børn og familier. Derfor har lederne valgt at have kontinuerligt fokus på samarbejds møder mellem udfører og myndighed for at understøtte medarbejdernes kendskab til hinandens praksis og med henblik på at udvikle og kvalificere den intensive hjemmebaseret indsats.

Ledernes oplevelse er, at både ledere og medarbejdere over tid er blevet skarpere på målgruppen for den intensive hjemmebaserede indsats, hvor opfølgningen på sagerne viser, at familier med børn i alderen 0-12 år er dem, der profiterer bedst af indsatsen. Ledelsen ønsker fremadrettet at arbejde på at få inkluderet familier med funktionsnedsættelse som en del af målgruppen. Fremadrettet er det også et fokuspunkt for ledelsen i højere grad at sætte fokus på inddragelse af det private netværk i de konkrete sager.

Medarbejdere

Medarbejdernes oplevelse er, at børnene i den intensive hjemmebaserede indsats er trygge og har tillid til familiebehandlerne. Medarbejderne oplever, at børnene føler sig set og hørt undervejs i sagsforløbet – uanset om det ender med en anbringelse eller ej.

Medarbejderne vurderer, at den intensive hjemmebaserede indsats i flere tilfælde har forebygget anbringelser. De fortæller, at forældrene i begyndelsen kan opleve den intensive hjemmebaserede indsats som meget massiv og i nogle tilfælde kan blive nervøse, når medarbejderne fortæller, at de er meget bekymrede for barnet eller børnene. Ifølge medarbejderne er forældrene dog glade, når de med succes har gennemført forløbet, og den positive udvikling fortsætter bagefter. Forældrene får håb, når de ser den betydning, det har at ændre på samspillet i familien og skabe en positiv udvikling.

Der er også tilfælde, hvor familier har modtaget intensiv hjemmebaseret indsats, og børnene alligevel efterfølgende er blevet anbragt. I mange tilfælde vurderer medarbejderne, at anbringelserne er blevet mere kvalificerede og udramatiske, fordi de har bevaret et godt samarbejde med forældrene undervejs. Medarbejderne oplever, at forældrene får indsigt i og forståelse for deres børns behov. Flere anbringelser er derfor sket med forældrenes samtykke.

Foto: Ricky John Malloy

Almenområdet

Tidligere forebyggende indsats på almenområdet

Foto: Ricky John Malloy

Erfaringer fra blandt andet Socialstyrelsens partnerskabskommuner viser, at almenområdet – for eksempel skoler, dagtilbud, PPR, Ungdommens Uddannelsesvejledning UU, sundhedspleje og SSP – er vigtige for omlægningen til en tidligere forebyggende indsats. Størstedelen af børn og unge er tilknyttet almenområdet, og det er der, de skal trives i hverdagslivet. Derfor er det nødvendigt at styrke samarbejdet mellem myndighed og almenområdet og mellem udfører og almenområdet. Samtidig skal almenområdet tænkes ind selvstændigt i omlægningen. Omlægningen til en tidligere forebyggende indsats på almenområdet karakteriseres ved fire elementer:

- Tidlig forebyggelse
- Tidlig opsporing
- Understøttelse af hverdagslivet
- Skole som beskyttelsesfaktor.

Du kan finde mere information om strategisk ramme og faglig retning for omlægningen på Socialstyrelsens hjemmeside.

VIVEs undersøgelse af de 18 kommuners omlægning til en tidligere fore-

byggende indsats på almenområdet viser blandt andet, at:

- Det er væsentligt at involvere almenområdet tidligt for at understøtte almenområdets ejerskab til omlægningen
- Det gør en positiv forskel, at omlægningen er fælles forankret på tværs af almenområdet og det specialiserede område
- En bred inddragelse af almenområdet i arbejdet omkring omlægningen vanskeliggøres af, at medarbejdergruppen på almenområdet er meget stor.

I inspirationskataloget har vi valgt at beskrive to eksempler på, hvordan kommuner har arbejdet med tidligt at involvere almenområdet i omlægningen til en tidligere forebyggende indsats.

Det ene eksempel er Egedal Kommune, hvor man tidligt har inddraget almenområdet i valg af, hvilken tværgående metode man skulle bruge til tidlig opsporing.

Det andet eksempel er Assens Kommune. Her har man arbejdet med at etablere lokalt styrede tværfaglige teams.

Egedal Kommune

Medarbejderne fik ejerskab til den tidlige opsporing

I Egedal Kommune har vi interviewet ledere på myndighedsområdet og ledere fra de kommunale faggrupper på almenområdet

Det er en vanskelig proces at indføre fælles metoder på tværs af den kommunale organisation. Og måden, man anvender metoderne på, kan udvikle sig forskelligt på de enkelte områder i organisationen. Derfor besluttede Egedal Kommune, at man ikke ville indføre tidligere forebyggende indsats som et færdigt koncept for, hvordan medarbejderne skulle arbejde. I stedet valgte man at inddrage medarbejderne i udviklingen. Det skete for at skabe ejerskab til det tidlige forebyggende arbejde på tværs af organisationen.

Fokus på den tidlige opsporing i det forebyggende arbejde

Egedal Kommune har udviklet arbejdet med tidligere forebyggende indsats i samarbejde med ledere og medarbejdere. Egedal var blandt andet inspireret af arbejdet med omlægningen til en

tidligere forebyggende indsats i Herning Kommune, og det lå også fast, at det forebyggende arbejde skulle indebære tidlig opsporing og tidlig indsats til børn og unge i mistrivsel. Det var derfor udgangspunktet for udviklingsarbejdet med ledere og medarbejdere.

Bred inddragelse i udviklingen af det tidlige forebyggende arbejde

I alt har omkring 50 medarbejdere og ledere fra sundhedsplejen, PPR, myndighedsområdet, skoler og daginstitutioner deltaget i et tværgående arbejde med at udvikle det tidlige forebyggende

arbejde i Egedal. Kommunen har afholdt tre seminarer for medarbejderne.

Et oplevet behov for fælles metoder og sprog

Første seminar tog udgangspunkt i en åben drøftelse af konkrete cases

Foto: Ricky John Møller

Tidlig opsporing

Det siger Socialstyrelsens faglige koncept

For at kunne sætte tidligere ind, er det afgørende, at børn og unge i udsatte positioner opdages på et tidligt tidspunkt. Tidlig opsporing på almenområdet er afgørende for omlægningen til en tidligere forebyggende indsats.

Som led i omlægningen skal almenområdet styrkes i tidligt og systematisk at kunne opspore samt støtte op om socialt udsatte børn og unge med behov for særlig støtte, eller børn og unge i risiko for at blive det. Fagpersoner på almenområdet skal have kompetencerne til at genkende tidlige tegn på mistrivsel og vide, hvordan de skal reagere. I et omlægningsperspektiv er det derfor vigtigt at tydeliggøre almenområdets rolle i samarbejdet om den tidlige opsporing. Dertil er det nødvendigt med et fælles sprog og en fælles systematik på tværs af fagligheder for at sikre, at den tidlige opsporing også fører til den rette indsats.

Det viser VIVEs undersøgelse af 18 kommuner

Kommunerne har generelt arbejdet med at forandre opfattelsen af, at børn og unges udfordringer skal håndteres af det specialiserede område. Ambitionen i flere kommuner er dog at bringe de specialiserede kompetencer i spil så tidligt som muligt for at ruste almenområdet til at håndtere udfordringerne. Derfor har en række kommuner arbejdet med at ændre kulturen til, at børnenes og de unges udfordringer i videst mulig udstrækning skal løses på almenområdet, ved at involvere øvrige aktører så hurtigt som muligt.

VIVEs undersøgelse viser også, at det ifølge kommunerne er hensigtsmæssigt tidligt at involvere almenområdet i omlægningen til en tidligere forebyggende indsats. Det sikrer, at omlægningen bliver et fælles projekt og ikke et projekt på det specialiserede område, som inddrager almenområdet.

Arbejdsgruppen fik lov til at arbejde og komme med et udspil til en model for systematisk tidlig opsporing, og så tog vi på seminar igen for at tale om udspillet og kvalificere det.

Leder, Egedal Kommune

omkring samarbejdsrelationer – både cases, hvor samarbejdet omkring et barn eller en ung var lykkedes, og cases, hvor det ikke var. På tværs af ledere og medarbejdere fra de forskellige kommunale faggrupper viste processen tydeligt, at der i forhold til det tværfaglige samarbejde var et behov for:

- at man i kommunen traf nogle fælles valg om metode til opsporing
- at man fik etableret et fælles sprog om mistrivsel
- at man fik etableret et fælles børnesyn.

På den baggrund sammensatte man på seminaret tre arbejdsgrupper på tværs af faggrupperne. En af arbejdsgrupperne fik til opgave at give et bud på en fælles kommunal model for systematisk tidlig opsporing af børn i alderen 0-10 år.

Arbejdsgruppe afsøgte mulige opsporingsmodeller

Den røde tråd i alle arbejdsgrupper var at skabe et fælles sprog på tværs af faggrupper. Derfor var det vigtigt at finde en model for systematisk tidlig opsporing, der både kunne anvendes

des af sundhedsplejen, dagtilbuddene og skolerne. Det var også vigtigt, at modellen kunne bruges til systematisk at vurdere alle børns trivsel.

Arbejdsgruppen afsøgte derfor mulige modeller for systematisk tidlig opspo-

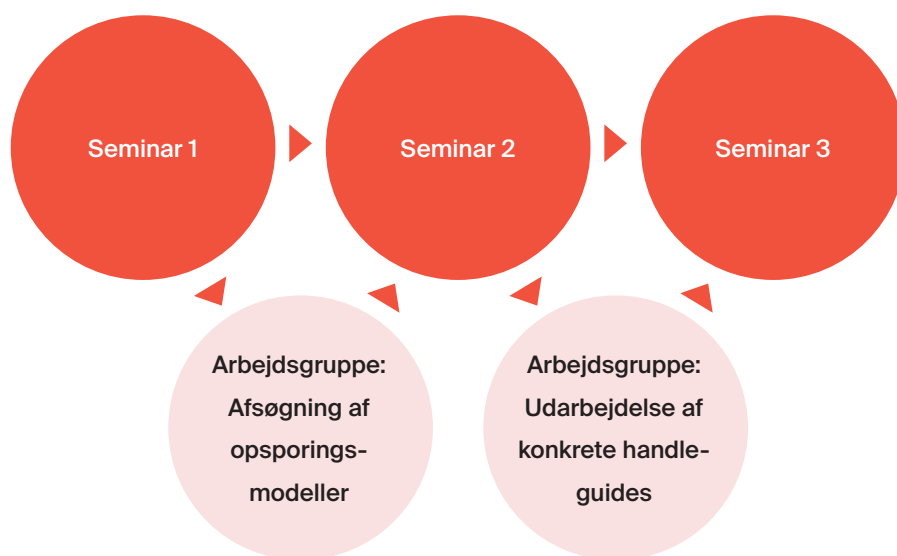

Foto: Ricky John Molloy

ring og indsamlede erfaringer med brugen af modellerne i forskellige kommuner. På den baggrund udarbejdede arbejdsgruppen et bud på en mulig opsporingsmodel.

Fælles valg af opsporingsmodel

På andet seminar præsenterede arbejdsgruppen deres bud på en model for systematisk tidlig opsporing. Modellen lå tæt op ad en opsporingsmodel, som Socialstyrelsen tidligere har udarbejdet i samarbejde med fem kommuner. Deltagerne på seminaret drøftede og kvalificerede arbejdsgruppens opsporingsmodel, og det, der fyldte, var vigtigheden af, at opsporingsmodellen blev tilpasset de eksisterende arbejdsgange, så der ikke blev tale om dobbeltarbejde.

Udarbejdelse af konkrete guides til handling

På andet seminar blev det tydeligt, at medarbejdere og ledere havde behov

Om opsporingsmodellen

Opsporingsmodellen er udviklet af Socialstyrelsen i samarbejde med fem kommuner. Opsporingsmodellen understøtter en fælles systematik og et fælles sprog mellem de fagprofessionelle, der arbejder med børn i alderen 0-6 år. Den sætter fokus på børns trivsel og børns overgange til nye institutioner. Modellen understøtter de fagprofessionelle ved at give mulighed for ekstern faglig sparring og brug af en dialogmodel, som skal sikre effektive møder.

Som et led i den systematiske opsporing foretager de fagprofessionelle med faste intervaller en trivselsvurdering af alle børn i skoler og dagtilbud. Her vurderer de fagprofessionelle hvert barns samlede trivsel ud fra følgende positioner: Grøn position (trivsel), gul position (bekymring) og rød position (stærk bekymring).

Du kan læse mere om opsporingsmodellen på Socialstyrelsens hjemmeside.

for, at der blev udarbejdet konkrete guides til, hvordan man skal handle, og konkrete redskaber til handling, når der opspores et barn i en udsat position. Arbejdsgruppen omkring opsporingsmodellen begyndte derfor at tilpasse opsporingsmodellen lokalt og tænke den ind i de eksisterende arbejdsgange. Arbejdsgruppen udarbejdede en guide til, hvornår man gør hvad i det tværgående samarbejde. Den omfattede blandt andet konkrete handlingsanvisninger til, hvilke redskaber de fagprofessionelle i sundhedsplejen, PPR, skoler og daginstitutioner kan tage i brug ved opsporing af børn i grøn, gul eller rød trivsel.

Guiden skulle for eksempel gøre det tydeligt, hvornår en opsporing af mistrivsel bør føre til, at man indkalder til et inddragende netværksmøde, og hvornår man blot kan drøfte bekymringen med en kollega. Opsporingsmodellen skulle anvendes på tværs af almenområdet til at opspore børn i udsatte positioner og på den måde føde ind i det tværfaglige samarbejde. Blandt andet er inddragende netværksmøder beskrevet som den første handlemulighed i handleguiden, når man opsporer et barn i gul position. Tilsvarende er det beskrevet, at man i de tværfaglige teams fast anvender Signs of Safety som

metodisk tilgang i de inddragende netværksmøder.

Forskellighed i fagligt fokus og forståelser blev tydelige

På tredje seminar afprøvede og trænede deltagerne praksisnær brug af opsporingsmodellen, de inddragende netværksmøder og herunder brugen af metoden Signs of Safety på konkrete cases. Selvom de forskellige fagligheder arbejder med de samme børn, blev det tydeligt, at man på de enkelte fagområder havde forskelligt fokus og forskellige forståelser. På den måde blev det tydeligt, at brugen af opsporingsmodellen, de inddragende netværksmøder og metoden Signs of Safety kunne bidrage til at belyse forskellige forståelser af, for eksempel, hvornår der er tale om en stærk bekymring, og på den måde bidrage til etablere et fælles sprog.

Kontinuerlig opfølgning på anvendelsen af opsporingsmodellen

Implementeringen af opsporingsmodellen på almenområdet blev en opgave for lederne i henholdsvis sundhedsplejen, i daginstitutionerne og på

skolerne. Egedal Kommune har gennemført en intern evaluering af kommunens tværgående opsporingsmodel for derigennem at følge op på anvendelsen af opsporingsmodellen og for at afdække behovet for eventuelle justeringer. Anvendelsen og justeringerne af opsporingsmodellen drøftes og følges løbende i et lederforum på tværs af myndighedsområdet og almenområdet. For at styrke implementeringen af de inddragende netværksmøder og brugen af Signs of

Safety i praksis knyttede man eksterne certificerede konsulenter til hvert af de tværfaglige teams. Konsulenterne observerer teamets anvendelse af Signs of Safety, giver feedback og udarbejder handleplaner for, hvordan arbejdet i de enkelte teams skal forløbe, og hvad de skal øve sig på.

OBS: Vær opmærksom på betingelser for udveksling af personoplysninger og behov for samtykke fra barnets forældre.

Anvendte metoder

Inddragende netværksmøder

De inddragende netværksmøder og brugen af metoden Signs of Safety i det tværgående samarbejde blev indført sideløbende med opsporingsmodellen for at styrke det tværfaglige samarbejde i kommunen. Egedal Kommune etablerede faste tværfaglige teams i hvert dagtilbudsområde og på hver skole. De tværfaglige teams mødes i dagtilbuddene og på skolerne med faste intervaller og afholder inddragende netværksmøder omkring børn, der i trivselsvurderingerne er i gul position – det vil sige, hvor der er en bekymring.

Signs of Safety

Signs of Safety er et konkret redskab, der kan anvendes til at foretage risikovurderinger i børnesager og vurdere tegn på fare og tegn på sikkerhed. I metoden rettes fokus mod de forhold omkring et barn eller en familie, hvor der er undtagelser fra de bekymringer, der ellers måtte være. Det vil sige, at metoden har fokus på beskyttelsesfaktorer og på at skabe grundlag for en balanceret risikovurdering af barnet og familien.

Ledere på myndighedsområdet

Oplevelsen hos lederne på myndighedsområdet er, at den inddragende tværfaglige proces har skabt ejerskab til den fælles opsporingsmodel, og at der på tværs af fagområder i det store og hele er opbakning til modellen. Det er ledernes oplevelse, at den inddragende proces har haft en positiv betydning for implementeringen af opsporingsmodellen.

Ledere på almenområdet

Ifølge lederne på almenområdet har medarbejderne mange steder kolleger, der har deltaget i seminarerne, og de har bidraget til at understøtte arbejdet med modellen og afklare usikkerheder eller tvivsspørgsmål. Det gælder især i sundhedsplejen, hvor der er forholdsvis få medarbejdere, og en stor andel af dem derfor har deltaget i den inddragende proces og kan bidrage til at omsætte den i praksis.

Lederne på almenområdet oplever, at det har været vanskeligere i forhold til skoler og dagtilbud. Det skyldes, at der på de to områder er mange medarbejdere og ledere fordelt på mange matrikler. Dermed har en mindre andel af medarbejderne deltaget i den inddragende proces, og ikke alle matrikler har haft en medarbejder med.

Lederne på almenområdet oplever overordnet, at implementeringen mange steder syntes at være vellykket, og der er allerede et ønske om også at bruge modellen til overgangen fra fritidsordning til klub.

Opsporingsmodellen er i hvert fald med til at gøre det klart, hvad det er for nogle børn, der skal drøftes på et inddragende netværksmøde.

Leder, Egedal Kommune

Assens Kommune

Lokalt styrede tværfaglige teams styrker den tidlige indsats

I Assens Kommune har vi interviewet ledere og medarbejdere fra almenområdet, medarbejdere fra de tværfaglige teams og ledere fra det specialiserede område.

Assens Kommune har man indført lokalt styrede tværfaglige teams for at understøtte samarbejdet med almenområdet. I Assens Kommune er det ledelsen på den enkelte skole eller daginstitutionen, der har ledelsesansvaret for de tværfaglige teams frem for eksempelvis myndighedschefen.

De tværfaglige teams er forankret i almenområdet

Formålet med de tværfaglige teams i Assens Kommune er at styrke samarbejdet mellem det specialiserede område og almenområdet omkring den tidlige forebyggelse og opsporing af børn i en udsat position. De tværfaglige teams er lokalt styrede og forankrede på almenområdet for at give de enkelte daginstitutioner og skoler ejerskab til teamet. De tværfaglige teams bliver på den måde en forlængelse af almenrådets indsats, hvilket gør det muligt for almenområdet at få et tværfagligt og helhedsorienteret blik på bekymringer for børn og unge.

Tværfaglige teams er lokalt styrede

Tidligere havde man i Assens Kommune otte tværfaglige teams, som var forankrede i myndighedsområdet, hvor almen-

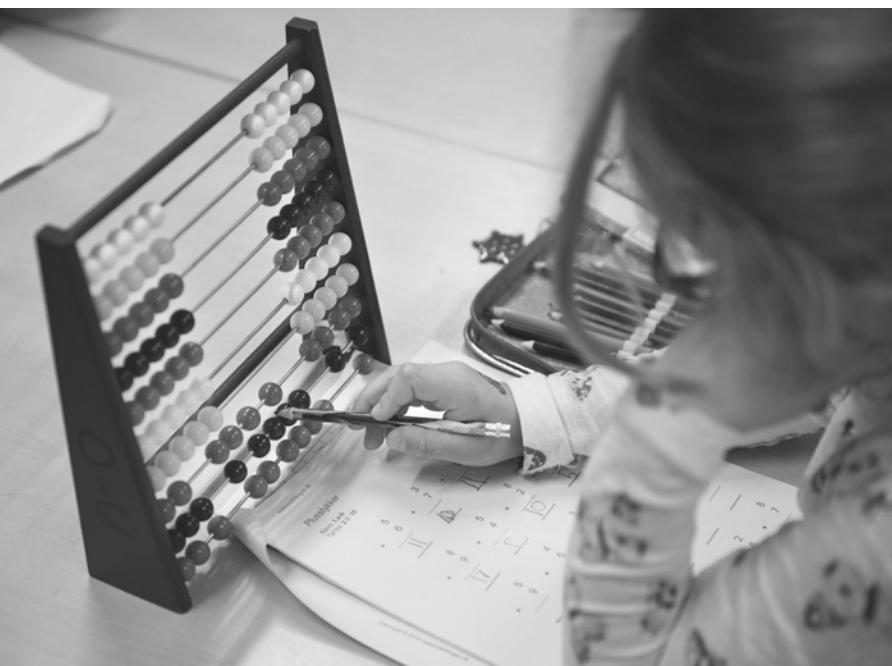

Foto: Ricky John Malloy

området kunne anmode om at drøfte bekymringer for et barn eller en ung. Oplevelsen, både fra almenområdet og hos deltagerne i de tværfaglige teams, var, at den konstruktion var for bureaukratisk og tung, og man efterspurgte en mere fleksibel form. Man valgte derfor at lægge styringen af de tværfaglige teams ud til lederne på skolerne og daginstitutionerne for på den måde at forankre dem lokalt. At de tværfaglige teams er lokalt styret betyder, at den enkelte leder af dagtilbud eller skole har ansvaret for det tværfaglige team. Det er også lederen herfra, der beslutter, hvilke problemstillinger eller bekymringer der skal drøftes med teamet.

Faste deltagere i de tværfaglige teams

De tværfaglige teams består af en fast kreds af deltagere og adskiller sig på den måde fra netværksmøder, hvor man fra gang til gang udvælger, hvem der skal deltage.

Det understøtter relationsdannelsen på tværs af de fagligheder, der samarbejder omkring børnene, de unge og familierne. Det tværfaglige team består som hovedregel af en socialrådgiver,

Tidligere forebyggelse

Det siger Socialstyrelsens faglige koncept

Tidligere forebyggelse på almenområdet gør det muligt at arbejde med primær forebyggelse af mistrivsel for alle børn og unge. Ambitionen er at arbejde med forebyggende tiltag, der hindrer (sociale) problemer i at opstå, eller iværksætte helt tidlige forebyggende indsatser for enkelte børn, unge eller grupper, hvis man ser begyndende tegn på eller risiko for mistrivsel. Midlet hertil er blandt andet stærke fællesskaber, der understøtter trivsel, sundhed og læring.

Det viser VIVEs undersøgelse af 18 kommuner

Erfaringerne med omlægningen til en tidligere forebyggende indsats på almenområdet er, at det er væsentligt at involvere almenområdet tidligt i omlægningen samt at forankre omlægningen på tværs af almenområdet og det specialiserede område. Det understøtter et fælles ejerskabet til omlægningen. Almenområdet spiller en central rolle i den tidligere forebyggende indsats, da det er her, man har den daglige kontakt med alle børn og unge, og her, det er muligt tidligt at opspore børn og unge i mistrivsel.

VIVEs undersøgelse viser, at kommunerne har benyttet forskellige greb i forhold til at understøtte samarbejdet med almenområdet om den tidlige opsporing.

Det er et stort plus, at det er de samme personer, der kommer. Man lærer hinanden at kende, og vi får skabt et tværfagligt rum med ro på. Det skaber kontinuitet.

Leder på almenområdet, Assens Kommune

en psykolog og en sundhedsplejerske. Derudover kan der for eksempel være en ergo- eller fysioterapeut, en talehøre-pædagog, og en repræsentant fra SSP eller ungdommens uddannelsesvejledning. Teamet kan suppleres med andre fagligheder, hvis det vurderes at være hensigtsmæssigt.

Alle møder med de tværfaglige teams foregår på skolen eller i daginstitutionen

Det tværfaglige team er gæst i daginstitutionen eller på skolen, hvor alle møder også afholdes. Det styrker både

teamets tilknytning til almenområdet og almenområdets oplevelse af det tværfaglige team som et sted med en åben dør, hvor man kan få sparring og vejledning.

Hver skole og daginstitution har tilknyttet et fast tværfagligt team, som har mødepligt på bestemte tidspunkter. Det enkelte tværfaglige team mødes som minimum 1-2 timer på alle skoler og daginstitutioner hver tredje til fjerde uge, men intervallet kan tilpasses behovet på den enkelte skole og i det enkelte dagtilbud.

Leder af skole eller dagtilbud beslutter, hvad teamet skal drøfte

Både fagprofessionelle og forældre kan anmode lederen af institutionen eller skolen om at drøfte en bekymring med det tværfaglige team. I udgangspunktet er ingen bekymringer eller udfordringer for små til at blive drøftet. Det kan for eksempel godt være en meget tidlig bekymring for et barn eller en ung – eller en bekymring omkring barnets forældre, som ikke har ført til mistro hos barnet endnu. Det betyder, at skoler og dagtilbud kan bede om råd og vejledning, før en udfordring eller

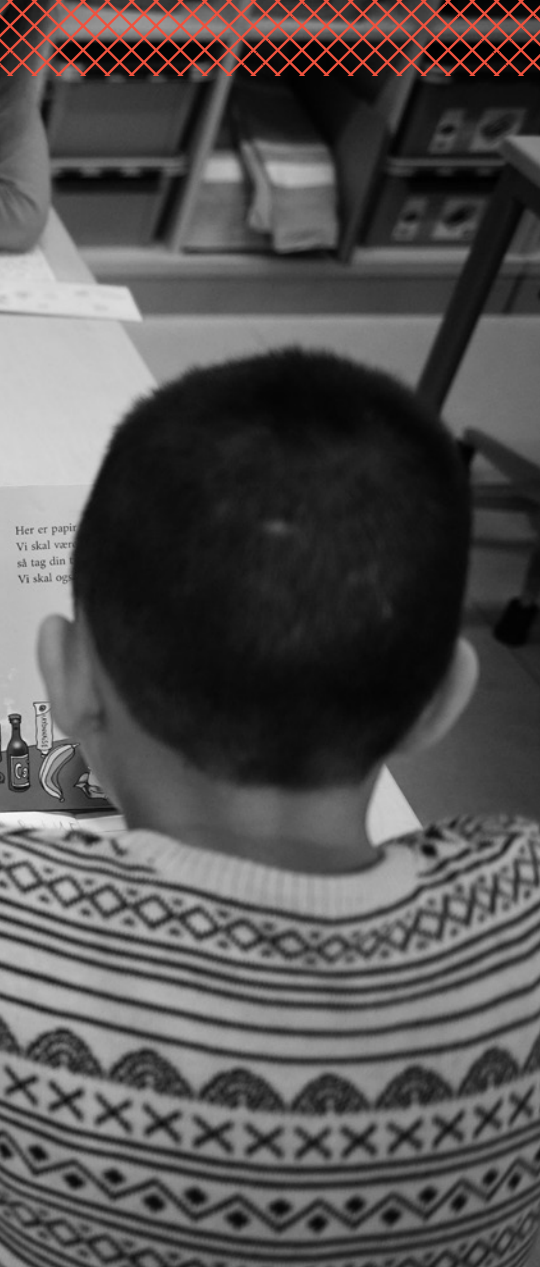

Foto: Ricky John Melloy

Det er også dejligt, at vi ved små ting kan søge hjælp og rådgivning, inden man står med en stor udfordring eller problematik.

Medarbejder almenområdet, Assens Kommune

Forælder, lærer eller pædagog har en bekymring for et barn

Leder af skole eller dagtilbud anmodes om, at bekymringen drøftes med det tværfaglige team

Leder af skole eller dagtilbud sætter bekymringen for barnet eller den unge på dagsordenen til mødet i det tværfaglige team

Det tværfaglige team samt barnets pædagog eller lærer og forældre drøfter bekymringen for barnet eller den unge

Det tværfaglige team giver råd og vejledning til pædagoger eller lærere og forældre til, hvordan der kan handles på bekymringen

Foto: Ricky John Melloy

problematik vokser sig stor. Det giver mulighed for at få et tværfagligt blik på mindre bekymringer og at afprøve mindre indsatser, der understøtter det tidlige forebyggende arbejde.

Det er et krav, at det tværfaglige team bliver inddraget, hvis et barn udviser tegn på mistrivsel, eller hvis en handleplan ikke har den ønskede virkning for barnet. Tilsvarende er det et krav, at det tværfaglige team bliver inddraget, hvis

et barn eller en ung har meget skolefravær. Omvendt må det tværfaglige team ikke drøfte bekymringer for børn eller unge, der allerede har en sag på myndighedsområdet.

Inddragelse af forældrene

Som udgangspunkt bliver forældre altid inviteret med til møder med det tværfaglige team, når der skal drøftes bekymringer eller udfordringer omkring et barn eller en ung. Forældrene delta-

ger i cirka halvdelen af møderne. Det er ambitionen, at forældrenes deltagelse fremadrettet skal være langt højere. Hvis forældrene ikke ønsker at deltage, skal der indhentes en accept fra forældrene til at drøfte problemstillinger omkring et konkret barn med det tværfaglige team.

OBS: Vær opmærksom på betingelser for udveksling af personoplysninger og behov for samtykke fra barnets forældre.

Ledere

Oplevelsen hos lederne på almenområdet er, at der er bedre mulighed for at handle tidligt på en bekymring for et barn. De oplever, at et tidligt tværfagligt blik på mistrivsel hos et barn eller en ung gør det muligt at målrette tidlige forebyggende tiltag, inden problemerne udvikler sig, og myndighedsafdelingen skal involveres.

Lederne på almenområdet vurderer også, at det er en fordel, at møderne med det tværfaglige team finder sted i institutionen eller på skolen. Det gør det lettere at få afholdt møderne, da de deltagende medarbejdere ikke skal vikardækkes.

De oplever, at de tværfaglige teams bidrager positivt til forældresamarbejdet. Det er mere trygt for forældrene, at mødet foregår på skolen eller i daginstitutionen, og forældrene åbner derfor op omkring udfordringerne på en anden måde.

Lederne på myndighedsområdet oplever, at de tværfaglige teams er med til at styrke det tværfaglige samarbejde i forhold til konkrete børn, unge og familier, fordi de fagprofessionelle kender hinanden fra samarbejdet i teamene.

Medarbejdere

Medarbejderne på almenområdet oplever, at det faktum, at det tværfaglige team er forankret i skolen eller daginstitutionen, har en positiv betydning i forhold til forældrenes deltagelse. Forældrene virker mere trygge ved at gå til daginstitutionen eller skolen med en bekymring eller et spørgsmål end ved at gå til den kommunale forvaltning. Særligt det, at møderne foregår i kendte omgivelser i skolen eller i daginstitutionen, oplever medarbejderne som tryghedsskabende for forældrene. Oplevelsen hos medarbejderne er desuden, at det understøtter samarbejdet med forældrene, når forældrene inddrages som samarbejdspartnere og medansvarlige for de løsninger, der drøftes.

Foto: Sine Flig

Tværfagligt samarbejde og koordinering i den tidligere forebyggende indsats

Samarbejde og koordinering

Et styrket samarbejde på tværs af fagområder er centralt i omlægningen til en tidligere forebyggende indsats. Det er det blandt andet i forbindelse med tidlig opsporing, hyppig opfølgning og understøttelse af hverdagslivet i indsatser. En god forebyggende indsats kræver et helhedsorienteret syn på barnets eller den unges situation. Det forudsætter ofte, at flere faggrupper er involveret og koordinerer med udgangspunkt i en fælles faglig tilgang. At styrke det tværfaglige samarbejde indebærer systematik for regelmæssig sparring og dialog med et fælles sprog omkring udsathed og forebyggelse, og det indebærer en indsigt i praksis på tværs af de forskellige faggrupper og forvaltninger. Øget adgang til sparring for medarbejdere med andre relevante fagpersoner understøtter koordinering af viden om barnet og familien og dermed også koordinering af indsatser på tværs. Der er fire centrale elementer i forhold til det tværfaglige samarbejde og koordinering:

- Hverdagslivsperspektivet
 - Ressourceorienteret og inddragende tilgang
 - Samarbejde på tværs af fagområder – en helhedsorienteret og koordineret indsats
 - Indsatstrappen – rettidig, relevant og systematisk indsats.
- Du finder mere viden om strategisk ramme og faglig retning for omlægningen på Socialstyrelsens hjemmeside.
- VIVEs undersøgelse af de 18 kommuners omlægning til en tidligere forebyggende indsats på almenområdet viser blandt andet, at:
- Opbygningen af tværfaglige relationer mellem medarbejderne er afgørende for det tværfaglige samarbejde
 - Fælles sprog om udsathed og bekymring er nødvendigt for en effektiv opsporing
 - Et godt samarbejde mellem fagpersoner på henholdsvis myndighedsområdet og almenområdet er vigtigt for at sikre, at der bliver taget hånd om børn og unge i mistrivsel tidligt i forløbet
 - Samarbejdet omkring den systematiske tidlige opsporing understøtter en bedre kvalitet i underret-

- ninger, hvilket gør det muligt at reagere hurtigere på bekymringen
- En vellykket tværfaglig belysning af sagerne understøttes af ledelsesmæssig opbakning til det tværfaglige samarbejde, en velfungerende organisationskultur, kendskab til hinandens arbejdsområder og tryghed ved hinandens fagligheder på tværs af den kommunale organisation
 - Tværfaglig belysning af sagerne bevirker, at der etableres mere individuelle specialiserede indsatser til børnene og familierne.

I inspirationskataloget beskriver vi derfor to eksempler på, hvordan kommuner har arbejdet med at styrke det tværfaglige samarbejde og med at styrke den tværfaglige belysning af sagerne. I Aalborg Kommune har man arbejdet med fælles udvikling af kompetencer for at styrke det tværfaglige samarbejde, mens man i Assens Kommune har arbejdet med dialogbaseret underretning.

Aalborg Kommune

Fælles udvikling af kompetencer styrker tværfagligt samarbejde

I Aalborg Kommune har vi interviewet ledere og medarbejdere på almenområdet samt ledere og medarbejdere på det specialiserede område.

Som et led i arbejdet med en tidligere forebyggende indsats satte Aalborg Kommune en proces i gang, der skulle styrke det tværfaglige samarbejde og den relationelle koordinering mellem de fagprofessionelle i kommunen. Man så et behov for at udvikle et fælles sprog, en fælles forståelse og et fælles begrebsapparat for at styrke en tidlig indsats og et tværfagligt samarbejde omkring børn og unge, der havde eller var i risiko for at udvikle særlige behov.

Sammenhæng i indsatsen kræver tværfagligt samarbejde

I Aalborg Kommune anser man et godt tværfagligt samarbejde som nødvendigt, hvis man skal skabe sammenhæng i børnenes, de unges og familiernes liv. Det gælder, uanset om der er tale om en tidligere forebyggende indsats på almenområdet eller en indgribende indsats i en igangværende sag på myndighedsområdet. Forventningen er, at en fælles systematik i form af fælles redskaber og metoder

på tværs af de fagprofessionelle kan bidrage til at opspore børn og unge i mistrivsel og til at skabe smidigere arbejdsprocesser, når man sætter en tværfaglig indsats i værk.

Flere initiativer skal styrke det tværfaglige samarbejde

Aalborg Kommune har sat en række initiativer i gang for at understøtte det

Der er en større bevidsthed om nødvendigheden af at arbejde tværfagligt.

Leder på almenområdet, Aalborg Kommune

Foto: Ricky John Malloy

Samarbejde på tværs af fagområder – en helhedsorienteret og koordineret indsats

Det siger Socialstyrelsens faglige koncept

Samarbejde på tværs af fagområder er centralt i omlægningen til en tidligere forebyggende indsats, blandt andet i forbindelse med tidlig opsporing, hyppig opfølgning og understøttelse af hverdagslivet i indsatsen. At styrke det tværfaglige samarbejde indebærer, at man etablerer en fælles faglig tilgang baseret på systematisk sparring og dialog via et fælles sprog, at man eventuelt anvender tværgående redskaber, foretager en tværfaglig belysning, har gode mødestrukturer, fælles retningslinjer og aftalte arbejdsgange.

Det viser VIVEs undersøgelse af 18 kommuner

Et forbedret samarbejde på tværs af faglighederne i kommunen understøtter, at indsatserne bliver mere helhedsorienterede og koordinerede. Det opleves som forudsætningen for, at børn og unge, der modtager en specialiseret indsats, har mulighed for et almindeligt hverdagsliv. For at opnå ambitionen om, at flere børn og unge i udsatte positioner får et almindeligt hverdagsliv, er det derfor centralt at styrke det tværfaglige samarbejde.

VIVEs undersøgelse viser også, at flere kommuner oplever det som afgørende for det tværfaglige samarbejde, at man opbygger tværfaglige relationer medarbejderne imellem.

Eksempler på redskaber i håndbogen

- Udredningsmetoden ICS
- Signs of Safety.

tværfaglige arbejde. Blandt andet har man udviklet en fælles udviklingsstrategi for 0-18 års-området og håndbogen "På tværs" til alle fagprofessionelle, der arbejder med børn og unge i kommunen. Man har etableret fast struktur for det tværfaglige samarbejde med dialogmøder i sundhedsplejen og dagtilbud og trivelsfora i skoleområder med fælles metoder - Signs of Safety, som blandt andet skal arbejde med at spore tegn på mistrivsel, så der kan iværksættes en tidlig og koordineret indsats i samarbejde med eleven og elevens forældre. Derudover har man igangsat kompetenceudvikling for at styrke det fælles sprog blandt fagprofessionelle på tværs af kommunens børn og unge-område.

Fire principper i den fælles udviklingsstrategi

Først og fremmest har man udarbejdet en fælles udviklingsstrategi for 0-18 års-området. Her er fire principper centrale:

- **Relationel koordinering:** Koordinering af arbejdsrelationer gennem fælles mål, delt viden og gensidig respekt

- **Indsatstrappetænkning:** Der skal altid sættes ind med en indsats på det trin, der matcher behovet hos barnet og familien, ligesom der kontinuerligt skal holdes fokus på at opretholde eller bringe barnet så tæt på et almindeligt hverdagsliv som muligt
- **Anerkendende, løsnings- og ressourcefokuserede tilgange:** Fokus på barnets eller den unges og familiens ressourcer, mestrings-evne og perspektiver med det formål at se muligheder frem for begrænsninger
- **Fælles sprog om mistrivsel:** Mellem de fagprofessionelle, der arbejder med børn og unge.

Handlingsanvisende håndbog til alle fagprofessionelle

For at understøtte, at alle fagprofessionelle omkring et barn har det samme begrebsapparat, har Aalborg Kommune udarbejdet håndbogen "På tværs". Håndbogen er udviklet i et samarbejde mellem Skoleforvaltningen og Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen og indeholder konkrete anvisninger

til handling, når en medarbejder bliver bekymret for et barn eller en ung. Håndbogen skal sikre, at samarbejdet på tværs af forvaltningerne foregår efter fælles redskaber og sprog, når

der skal handles i forhold til et barn eller en ung. Hensigten er, at redskaberne i håndbogen bliver en fælles referenceramme på tværs af afdelinger og forvaltninger.

Kompetenceudvikling understøtter fælles sprog og fælles forståelse

Generelt har Aalborg Kommune haft fokus på at etablere et fælles sprog og en fælles forståelse i arbejdet med

kommunens børn og unge. Hensigten er, at begreber og værdier skal kunne forstås af alle, der arbejder med børn og unge på 0-18 års-området, og skal kunne oversættes i de forskellige sam-

Foto: Ricky John Melloy

menhænge, hvor børn og unge lever deres hverdagsliv. Derfor har man gennemført tværgående kompetenceudvikling for 837 medarbejdere og ledere på tværs af den kommunale organisation. Der er således gennemført kompetenceudvikling af dagtilbudsledere, pædagogiske ledere, pædagoger fra daginstitutioner, teamledere i dagplejen, dagplejepædagoger, sundhedsplejersker, medarbejdere i de tværfaglige teams, tandplejere samt medarbejdere i fritidscentre. Derudover er der etableret tværfaglige trivselsfora på alle skoler, hvor både en repræsentant fra skoleledelsen, skolens trivselsmedarbejder, en sundhedsplejerske, en repræsentant fra familieafdelingen, en medarbejder fra PPR og skolens SSP-medarbejder indgår. For at understøtte, at de værktøjer og metoder, der anvendes i dialogen med børnene, de unge og familierne, er tydeligt afstemt deltagerne imellem, har alle 350 deltagere i Aalborg Kommunes trivselsfora fået kompetenceudvikling i metoden Signs of Safety og værktøjerne i "På tværs".

To kommunale konsulenter har stået for den tværgående kompetenceud-

vikling, som er indledt med et kickoff-arrangement med ledere og udvalgte medarbejdere fra 0-18 års-området. Her har deltagerne i grupper på tværs af fagligheder og arbejdsområder sat gang i en fælles drøftelse af faglige skel. Herefter har de kommunale konsulenter gennemført to dages uddannelsesforløb med ledere og medarbejdere sammensat på tværs af fagområder. De er undervist i metoden Signs of Safety, relationel koordinering, indsatsstrappetænkning, anerkendende, løsnings- og ressourcefokuserede tilgange samt de fælles redskaber i håndbogen "På tværs".

Lokal forankring af kompetencer

Som opfølgning på den tværgående kompetenceudvikling har de to konsulenter besøgt alle skoler, dagtilbud, sundhedsplejer og specialiserede

Signs of Safety

Signs of Safety anvendes i Aalborg Kommune blandt andet i forbindelse med netværksmøder, men anvendes også som metode i alle faser af sagsbehandlingen. Herunder i forbindelse med råd- og vejledning under servicelovens forebyggelsesparagraf § 11 eller som et led i den børnefaglige undersøgelse.

Signs of Safety er et konkret redskab, der kan anvendes til at foretage risikovurderinger i børnesager og vurdere tegn på fare og tegn på sikkerhed. I metoden rettes fokus mod de forhold omkring et barn eller en familie, hvor der er undtagelser fra de bekymringer, der i øvrigt måtte være. Det vil sige, at metoden har fokus på beskyttelsesfaktorer og på at skabe grundlag for en balanceret risikovurdering af barnet og familien.

udførere. Formålet var at understøtte, at det fælles sprog blev lokalt forankret, og at redskaberne i håndbogen "På tværs" blev omsat til den lokale kontekst og de lokale arbejdsgange.

Derudover har den lokale tilpasning af den tværgående kompetenceudvikling været båret af delegeret ledelse. For eksempel har ledere på forskellige områder i fællesskab og på eget initiativ etableret nye samarbejdsaftaler med fælles mål. Det sker ud fra en forståelse af, at arbejdet med børn og unge i mistrivsel er en fælles opgave, som lederne – både på tværs af og inden for fagområderne – skal hjælpe hinanden med.

OBS: Vær opmærksom på betingelser for udveksling af personoplysninger og behov for samtykke fra barnets forældre.

Ledere

Lederne på det specialiserede område oplever, at de forskellige faggrupper, der arbejder med børn og unge i kommunen, har fået stærkere fokus på forebyggelse i det tværfaglige samarbejde. Eksempelvis fokuserer især skoler i dag i højere grad på barnets samlede trivsel, hvor man tidligere havde et mere læringsorienteret blik på det enkelte barn. Oplevelsen hos lederne på det specialiserede område er, at det er blevet tydeligere for aktørerne på almenområdet, hvad de skal gøre, hvis de opsporer et barn eller en ung i mistrivsel.

På almenområdet oplever lederne, at der på tværs af faggrupperne på almenområdet er blevet større bevidsthed om værdien i at have et fælles sprog om mistrivsel. Oplevelsen er, at det får faggrupperne til i højere grad at tale ind i en fælles forståelse af mistrivsel, og at de er blevet bevidste om nødvendigheden af at arbejde tværfagligt i håndteringen af konkrete bekymringer for børn og unge.

Medarbejdere

Oplevelsen hos medarbejderne på almenområdet er, at man i højere grad er bevidst om at løse udfordringer og bekymringer omkring børn og unge tværfagligt. Medarbejderne oplever også, at det tværfaglige samarbejde er blevet styrket, og at man har et bedre indblik i hinandens fagligheder.

Medarbejderne oplever det som værdifuldt, at faggrupperne i samarbejdet med forældrene taler samme sprog, og at man anvender de samme metoder. Oplevelsen er, at de fælles metoder og det fælles sprog styrker den systematiske tidlige opsporing og guider medarbejdernes konkrete opfølgende handlinger.

Assens Kommune

Dialogbaseret underretning styrker samarbejdet med forældrene

I Assens Kommune har vi interviewet personer, som benytter sig af dialogbaseret underretning, ledere og medarbejdere fra myndhedsområdet og ledere fra almenområdet.

Assens Kommune har man valgt primært at arbejde dialogbaseret, når almenområdet – for eksempel skoler og dagtilbud – underretter om bekymringer, der ikke vedrører mistanker om vold eller overgreb. Den dialogbaserede underretning adskiller sig fra den almindelige skriftlige underretning, ved at underretningen bliver udarbejdet på et møde, som forældrene deltager i. Dermed er forældrene til barnet eller den unge inddraget helt fra begyndelsen. Det styrker samarbejdet med forældrene og sikrer et bredt perspektiv på bekymringen.

Inddragelse og anerkendelse af forældrenes viden om barnet

Den dialogbaserede underretning foregår på et møde på skolen eller i daginstitutionen. Forældrene kender lederen og de pædagoger eller lærere, der deltager, og det gør forældrene mere trygge, end hvis mødet foregik på rådhuset. Den dialogbaserede underretning bygger på en anerkendende tilgang, hvor foræl-

drene får mulighed for at uddybe deres viden om barnet samt barnets udfordringer og ressourcer på mødet. Det gør det

muligt at spørge ind til barnets mistrivsel i stedet for at tolke på andres forståelse og beskrivelser af bekymringen.

Foto: Ricky John Molloy

Ressourceorienteret og inddragende tilgang

Det siger Socialstyrelsens faglige koncept:

En ressourceorienteret og inddragende tilgang har fokus på barnets eller den unges og familiens ressourcer, mestringsevne og perspektiver. Formålet er at se muligheder frem for begrænsninger. Barnet eller den unge og familien skal altid involveres i både sagsbehandlingen og tilrettelæggelsen af indsatsen. Der kan anvendes forskellige metoder til at arbejde ressourceorienteret og inddragende, eksempelvis Signs of Safety, netværksinddragende møder eller familierådslagning.

Det viser VIVEs undersøgelse af 18 kommuner:

En del af kommunerne arbejder med inddragelse, og nogle kommuner arbejder også med at have større fokus på familiens ressourcer. Oplevelsen i flere af de kommuner, der arbejder aktivt med inddragelse, er, at myndighedsrådgiverne får en bedre kontakt med forældrene. Det gavner sagens forløb.

VIVEs undersøgelse viser, at en af udfordringerne med at arbejde inddragende er, at begrebet inddragelse kan virke abstrakt og ufokuseret. Medarbejderne efterspørger metoder til at konkretisere inddragelsen, så det bliver muligt at gå fra inddragelse som et mindset til at udfolde det i konkret handling.

Dialogbaseret underretning understøtter videndeling og tværfaglig relationsdannelse

Det kan have stor positiv betydning for forløbet i en sag, at man fra begyndelsen får skabt et godt samarbejde mellem socialrådgiver, skole eller daginsti-

tution og barn eller ung og forældrene. I den dialogbaserede underretning kan man dele viden og skabe relationer mellem forældre og fagprofessionelle, som man ikke kan ved en skriftlig underretning.

Vi får et bedre samarbejde med familierne fra start, der er mere tillid mellem os. Og det samme gælder vores samarbejdspartnere i skole og dagtilbud, fordi de ved, hvad vi laver 'inde på kommunen'

Leder, Assens Kommune.

Samtale med forældre på baggrund af bekymring

I første omgang inviterer skolen eller daginstitutionen forældrene til en samtale på baggrund af en bekymring for et barn eller en ung. På baggrund af mødet besluttes det, om der skal indkaldes til en dialogbaseret underretning. Skal der afholdes en dialogbaseret underretning, indkalder skolelederen forældrene, socialrådgiveren og andre relevante parter. Socialrådgiveren vil oftest få en meget kort beskrivelse af, hvilken type bekymring der er tale om, men

den egentlige underretning udarbejdes først på selve mødet, og det bidrager til kvaliteten af underretningen.

Den enkelte sag afgør, hvem der deltager i den dialogbaserede underretning

Deltagerne i den dialogbaserede underretning sammensættes efter behov, men involverer i udgangspunktet altid en socialrådgiver, lederen af daginstitutionen eller skolen, barnets eller den unges primære pædagog eller lærer og forældrene. Socialrådgiveren vil oftest få en meget kort beskrivelse af, hvilken type bekymring der er tale om, men

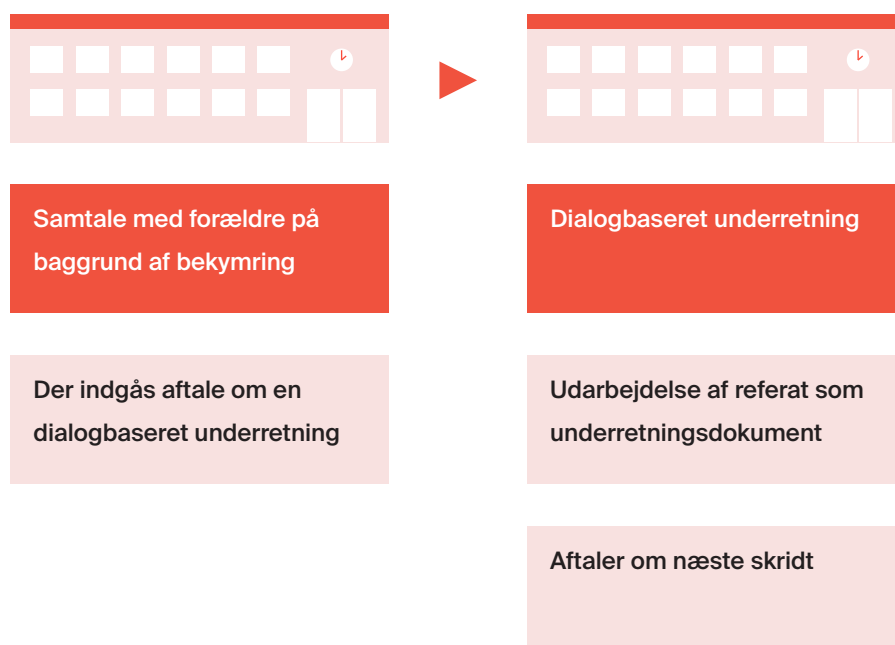

Foto: Ricky John Melloy

giverens deltagelse er central. Den betyder, at partshøring af forældrene i forbindelse med underretningen kan foretages som en del af den dialogbaserede underretning. Barnet kan deltage i hele eller dele af mødet eller slet ikke være med. Der kan også være deltagere fra PPR, sundhedsplejen eller en bidsidder fra familiens netværk.

Forberedelsen af den dialogbaserede underretning

Lederen indkalder socialrådgiveren, mens læreren eller pædagogen indkalder forældrene. Den dialogbaserede

underretning afholdes i institutionen eller skolen, da det er kendte og trygge rammer for familien. Mødet varer 1-1,5 time.

Forud for mødet har lederen kort orienteret pædagogen eller læreren om deres rolle på mødet. Det er pædagogen eller læreren, der informerer forældrene om processen og giver dem en folder om mødet. Her informeres forældrene også om, at socialrådgiveren og de øvrige deltagere tidligt møder op et kvarter før mødets start. Det gør det tydeligt over for forældrene,

at de ansatte ikke drøfter familien uden for mødet.

Leder af daginstitution eller skole er også mødeleder

Lederen af daginstitutionen eller skolen er altid mødeleder og er den, der beskriver bekymringen for barnet eller den unge på mødet. Det sikrer, at læreren eller pædagogen kan agere mere neutralt på mødet, hvilket understøtter lærerens eller pædagogens fortsatte samarbejde. Mødelederen skal give taletid til alle og løbende sørge for at inddrage forældrenes perspektiv.

Foto: Ricky John Molloy

Derudover tager mødelederen referat, som alle skriver under på. Kommunen har en fast referatskabelon for at sikre ensartethed på tværs af distrikter, skoler og dagtilbud. Der kan anvendes tavler under mødet, hvis det vurderes at hjælpe familien, at man drøfter forholdene visuelt.

Særlig opmærksomhed på forældre og børn

De bekymringer, der rejses, skal behandles lyttende, åbent og spørgende. Rådgiveren har en særlig opmærksomhed på forældrene og barnet. For at rådgiveren skal kunne fungere som medspiller på mødet, skal vedkommende kunne se og reagere på subtile tegn hos forældrene eller barnet, for eksempel uforståenhed eller utryghed ved bekymringer eller spørgsmål.

Den dialogbaserede underretning er rådgivende og ikke udredende

Deltagerne til mødet har en rådgivende

og ikke en udredende funktion. De skal i fællesskab komme med forslag til, hvordan man kan håndtere bekymringen. Rådgiveren kan under mødet eksempelvis bevilge en § 11-indsats efter serviceloven eller afgøre, om der er behov for en børnefaglig undersøgelse. Hvis bekymringen vurderes for mild til en § 11-indsats eller lignende, kan rådgiveren vejlede om, hvor familien skolen eller daginstitutionen kan henvende sig for at få hjælp.

Socialrådgiveren har ansvaret for det videre forløb

Hvis det i den dialogbaserede underretning vurderes, at der på baggrund af bekymringen skal iværksættes en foranstaltning efter serviceloven, er det socialrådgiveren, der har ansvaret for det videre forløb. Udgangspunktet er, at der i fællesskab er lagt en konkret plan for det videre forløb, når mødet er slut. I planen er det aftalt, hvem der har ansvaret for de forskellige kon-

krete tiltag. Har man ikke en plan, skal socialrådgiveren hurtigst muligt drøfte underretningen med sit team, så forældrene ved, at der bliver handlet på underretningen.

Lederne fra almenområdet oplever, at forældrene er mere trygge ved den dialogbaserede underretning end ved den skriftlige. Oplevelsen hos lederne på almenområdet er, at den dialogbaserede underretning er en mere værdig måde at handle over for forældrene, fordi forældrene har mulighed for selv at fortælle om udfordringerne, uanset karakteren af dem. Oplevelsen på almenområdet er, at det har stor betydning for det gode samarbejde i hverdagen, at man kan se hinanden i øjnene i det daglige møde.

OBS: Vær opmærksom på betingelser for udveksling af personoplysninger og behov for samtykke fra barnets forældre.

Ledere

Lederne på myndighedsområdet oplever, at dialogbaserede underretninger skaber en smidigere sagsgang. Tidligere oplevede man mange aflysninger fra forældrene i partssager, fordi de blev forskrækkede over, at der var udarbejdet en underretning på deres barn. Oplevelsen hos lederne på myndighedsområdet er, at den dialogbaserede underretning resulterer i en langt bedre kvalificeret underretning.

Lederne fra almenområdet oplever, at forældrene er mere trygge ved den dialogbaserede underretning end ved den skriftlige. Oplevelsen hos lederne på almenområdet er, at den dialogbaserede underretning er en mere værdig måde at handle over for forældrene, fordi forældrene har mulighed for selv at fortælle om udfordringerne, uanset karakteren af dem. Oplevelsen på almenområdet er, at det har stor betydning for det gode samarbejde i hverdagen, at man kan se hinanden i øjnene i det daglige møde.

Medarbejdere

Medarbejderne på myndighedsområdet oplever den dialogbaserede underretning som en god indgangsvinkel til samarbejdet med forældrene, hvor barnets trivsel bliver en fælles opgave. Der er større tillid og bedre samarbejde mellem familien og socialrådgiveren, og forældrenes usikkerhed og mistillid er blevet mindre. Oplevelsen er, at i de sager, hvor det er gået godt, er forældrene blevet set og mødt på en værdig måde.

Medarbejderne på myndighedsområdet oplever, at de dialogbaserede underretninger gør det muligt at inddrage forældrene på en anerkendende måde. De er samtidig nemmere og hurtigere at udarbejde og sparer tid, fordi rådgiverne hurtigere møder familierne og kan påbegynde sagen. De kræver ikke ekstra ressourcer, men fungerer som en omlægning af måden, man arbejder med underretninger på.

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Socialstyrelsen

Dette inspirationskatalog er udarbejdet af VIVE
for Socialstyrelsen og bygger på VIVEs rapport
*Kommunernes omlægning til en tidligere
forebyggende indsats på børn og unge-området*
– *Erfaringsopsamling*